

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Disputatio IV. De Objecto Materiali Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](#)

in primis merito de congruo non debet DEUS præmium reddere: dein peccatoris meritum non est meritum immediatum justificationis, sed tantum est meritum de congruo immediatum auxili, & mediatum justificationis.

530. Ob. 4. Fides est radix omnis meriti: ergo pia affectio præcedens non est meritoria, consequenter nec libera, nec supernaturalis. Confir. 1. Potest quis velle credere ex vana gloria: ergo voluntas credendi non est necessariò meritoria. Confir. 2. Fides potest etiam elici ex semiplena deliberatione: & talis actus non esset meritorius: ergo nec liber. Resp. dist. ant. fides est radix omnis meriti, hoc est, fides vel latè sumpta pro omni illustratione supernaturali, vel fides quidem strictè dicta, sed ut libera, & laudabilis. conc. ant. fides strictè dicta, etiam ut non libera. neg. ant. & cons. Si sumitur fides in sensu latiore, pro illustratione superna, precepsit etiam aliqua talis illustratio piam affectionem, & est radix hujus, adeoque omnis meriti, qualecumque in ista datur: si autem sumitur fides strictè dicta, & ut libera, constituitur ex pia affectione, & unā cum hac, in concreto sumpta, est meritoria: sive, complexum ex utraque est meritorium.

Ad 1. confirm. Resp. dist. ant. potest quis ex vana gloria velle credere remotè, & mediata, vel inefficaciter. om. ant. proximè, & efficaciter. neg. ant. & cons. quia, cùm pia affectio, requisita ad fidem, & sine qua DEUS non concurrit ad actum fidei, quæque immediatè eum actum imperat, supernaturalis sit, non potest elici ex motivo in honesto: quidquid sit, an (ut volunt Lugo, & Ripalda) absolute possit ipsa pia affectio imperari ab alio actu prævio, ex in honesto motivo vanæ gloria: sicut multi admittunt, ex tali motivo in honesto etiam imperari posse usum sacramenti penitentia, consequenter etiam actus supernaturales ad eum requisitos. Ad 2. confir. Vel sufficit ad meritum semiplena deliberatio, vel non: si sufficit. neg. 2. p. ant. si non sufficit. neg. cons. nam tunc talis actus fidei non erit meritorius; nec in hoc potest esse tunc aliquid absurdum: liber tamen erit, libertate semiplena, quam libertatem debebit ipsi præcedenti pia affectioni, in se ipsarum semiplenè libera.

DISPUTATIO IV.

De Objecto Materiali Fidei.

531. **O**bjectum materiale fidei jam diximus esse, quod creditur propter aliud, scilicet propter revelationem DEI; unde debet esse revelatum, nec sufficit esse revelabile; nam, quod nondum est revelatum, est tantum objectum materiale fidei remotum, seu omnino remotissimum, ut quidam Recentior ait: hoc est, tunc est, sive erit credibile, quando erit re-

velatum, & revelatio sufficienter applicata. Hinc idem ait, objectum etiam revelatum, sed nondum sufficienter ut tale applicatum, esse tantum objectum materiale fidei remotum; quia nec istud est proximè credibile, quod utique verum est. Quare nostræ conclusiones, si accipiendæ sint de objecto proximo fidei, debent intelligi ex suppositione, quod revelatio sit sufficienter applicata.

Verum quidem est, quod aliquid nondum revelatum, vel cuius revelatio nondum est sufficienter applicata, possim proximè affirmare per discursum, vel alium actum: non tamen id proximè possum credere per fidem: quā parū scilicet possum credere homini, cuius vocem nondum intellexi, vel nondum loquenti, aut promittenti, sed tantum potenti dicere, vel promittere. Quærri tamen hic solet. 1. An objectum, tantum implicitè, vel mediata revelatum, sit etiam objectum fidei. 2. An objectum tantum virtualiter revelatum, seu per discursum tantum ex alio revelato illatum, possit esse objectum fidei: qua occasione queritur quoque, an fides sit discursiva: dein ulterius indagatur, quānam necessariò sint credenda explicitè, quānam tantum implicitè. Itaque sit

QUÆSTIO I.

De Objecto Materiali Fidei in Genere.

ARTICULUS I.

An, & quæ, implicitè revelata, sint objectum materiale fidei.

532. **I**mplicitè revelatum (quod etiam est objectum materiale fidei, ut facilè parebit ex modicandis) dicitur illud, quod non est in se formaliter, clarè, & apertè revelatum: sed continetur, seu involvitur in aliquo, formaliter, clarè, & apertè revelato. Talia sunt, partes objecti formaliter revelati, tam protestativæ, quām actuales, seu essentialia constitutiva, sive sint partes physica, sive metaphysica: item talia sunt termini inferiores, contenti in superiore revelato: vel etiam veritates particulares, contentæ in universalis. e.g. respectu hominis, constitutiva physica, seu partes physica, sunt anima, corpus, & unio: constitutiva metaphysica, seu partes metaphysica, sunt animal, & rationale: respectu animalis partes protestativæ sunt homo, & leo &c. qui etiam sunt termini inferiores respectu ejusdem animalis, tanquam termini superioris.

Pariter respectu propositionis, seu veritatis universalis: *Omnis homo est redemptus à Christo:* propositiones, seu veritates particulares sunt: *Petrus est redemptus à Christo:* *Andreas est redemptus à Christo.* &c. Alii

An, & quæ, implicitè revelata, sint objectum materiale fidei.

159

Alli ad implicitè revelata volunt etiam reducere ea, quæ physicè, vel metaphysicè connectuntur, e.g. physicè connectitur ignis cum calore; metaphysicè prædestinatio cum salute hominis prædestinati, unio cum re unita &c. sed de hoc *num. 535.* agendum. Huic terminorum explicacioni addo hoc notandum, nempe, DEUM suas locutiones, seu revelationes hominibus factas, accommodare modo loquendi humano; ac vocibus, aut signis uti, prout homines communiter utuntur, vel ea intelligent; vult enim ab hominibus intelligi. His prænotatis pergitus ad conclusiones, que nobis videntur satis communiter receptæ.

533. Dico. 1. Si revelatur formaliter, adeoque est de fide, totum actuale, tunc etiam illius partes essentiales sunt de fide (intellige ita, ut sint saltem objectum remotum fidei, si revelatio nondum sit satis applicata, vel explicata: sive, si nondum constet, quod ista, vel illa, sint partes &c. proximum verò, si revelatio sit satis applicata, vel satis constet, hæc, vel illa, esse partes: quod deinceps semper subintelligemus) Prob. conclusio. Per revelationem totius re ipsa etiam dicuntur, & revelantur partes ejus essentiales, tam physicæ, quam metaphysicæ: ergo sunt de fide.

Prob. ant. Qui dicit totum, absque dubio etiam censetur, velle dicere essentiam ejus physicam, vel metaphysicam; quia voces humanæ, in humano commercio, vel maximè significant essentias rerum: ergo, qui utitur vocibus significantibus totum, etiam dicit ejus essentiam physicam, vel metaphysicam: atque partes physicæ, vel metaphysicæ, sunt formaliter essentia totius: ergo etiam istas dicit. Confirm. Qui dicit, dari animal rationale, absque dubio dicit, dari, & animal, & rationale: qui dicit, dari compositum ex corpore, anima, & unione, indubitanter dicit, dari corpus, animam, & unionem: sed qui dicit, dari hominem, seu totum humanum, dicit, dari animal rationale, item dari dictum compositum: ergo etiam dicit, dari eas partes.

534. Dico 2. Si veritas universalis est revelata, adeoque est de fide, etiam sunt de fide veritates particulares, sub ea contentæ. prob. veritates istæ particulares sunt quasi partes, contentæ in universali, tanquam in toto: ergo, revelata veritate universalis, revelantur etiam particulares, & sunt de fide. prob. ant. in tali casu veritas universalis est quasi aliqua collectio plurim veritatum, eujs constitutiva, & partes, sunt veritates particulares, e.g. hæc veritas universalis: *Omnis homo est redemptus à Christo:* est quasi collectio harum veritatum particularium: *Petrus est redemptus à Christo:* *Paulus est redemptus à Christo:* *Ioannes est redemptus à Christo:* & istæ veritates sunt partes illius collectionis: ergo.

Confir. 1. Qui explicitè, & expresse dicit, omnes homines esse redemptos à Christo, etiam, licet non ita expresse, tamen satis intelligibiliter dicit, & hunc, &

illum, esse redemptum. Certè, qui narrat alteri de omnibus, e.g. antiquis eremiti, quod frequenter rigida observaverint jejunia, sufficienter, & satis intelligibiliter, idem narrat de SS. Antonio, Pachomio, Hilarione &c. & hic est communissimus modus humanus loquendi, & locutionem humanam intelligendi: ergo etiam DEUS, qui, ut dictum est, humano modo loquendi se accommodat, quando dicit, pueros Babylonicos non admisisse cibum de mensa regia, sed vixisse tantum leguminibus, sufficienter revelat idem de quolibet in particulari, nempe de Daniele, Misäele, Anania, & Azaria.

Confir. 2. Ut diximus *n. 422.* DEUS revealingo aliquid in generè, vel universaliter, non etiam ipse (nisi specialis sit ratio) facit propositionem extènam, seu revelationem tantum universalē, & confusam: sed, sicut clarissimè cognoscit particularia contenta, sic etiam ea revelat: ergo, quando nobis certò conflat, aliqua particularia contineri in veritate aliqua universalī, etiam censenda sunt esse revelata, adeoque credibilia. Confir. 3. Si tales propositiones particulares nunquam sunt de fide, sequitur, mihi non esse de fide, quod si moriar in peccato mortali, sim damnandus: aut si moriar in gratia, sim salvandus: hoc est omnino absurdum, & falsum: ergo. Similes aliæ propositiones particulares possent fieri sine numero.

535. Dico 3. Si revelatur aliquod objectum, non eoipso revelantur omnia cum ipso moraliter, physicè, aut metaphysicè connexa. Prob. conclusio in primis de morali, & physica connexione. Non est certum, an istæ connexiones afferant secum terminos connexionis; cum sint frustrabiles, vel impedibiles, seu dissolubiles: ergo, etiamsi sit de fide, dari unum terminum talis connexionis, non est de fide, dari etiam alterum. Sic e.g. est de fide, dari in Eucharistia species panis, quæ physicam habent exigentiam, seu connexionem cum pane: nullatenus autem est de fide, sed falsum, dari ibi panem.

Prob. jam conclusio quoad connexionem metaphysicam. Res, etiam metaphysicè connexæ, non sunt partes, nec identificatae illi rei, cui ita connexæ sunt: ergo per se, & directè non dicuntur: sed neque dicuntur indirectè, vel mediately; quia qui loquitur de aliqua re, non eoipso censetur, imò non potest semper censi, loqui de omnibus metaphysicè connexis: quin potius potest ex rationabili causa nolle, de iis loqui: e.g. DEUS revelans incarnationem potest utique nolle revelare omnia, quæ cum ipsa essentialiter connectuntur; cur enim non possit nolle, ut homines veniant in notitiam omnium illorum, adeoque aliqua celare? certè nulla appetet implicantia.

536. Confir. 1. Potest DEUS revelare aliquam rem, quin revelet omnia prædicta realiter ei identificata, sive quin eam revelet sub conceptu tam claro, ut omnia ejus

prædi-

prædicata sub conceptu formalis, & proprio discernantur: ergo multò magis potest aliquam rem revelare, quin eam revelet sub conceptu tam claro, ut cognoscantur omnia etiam metaphysicè connexa. Dixi *omnia prædicata realiter identificata*; nam faciendum est discriben; quādā enim prædicata sunt, quæ per solam explicationem, ut ita dicam, terminorum revelationis, innotescunt, e. g. prædicata animal, & rationale, si reveletur homo: & ista utique revealantur, quando res, cui insunt, revelatur: e. g. quando revelatur homo, revelatur etiam animal rationale.

Alia verò prædicata sunt magis formaliter distincta, seu distinctione rationis ratiocinatae ab objecto revelato: & ista non debent, censeri formaliter, seu sub conceptu proprio, ne implicitè quidem revelata; potest enim DEUS locutionem suam, qua revelat unum prædicatum, non dirigere adingerendam notitiam alterius ita formaliter distincti. Sic Judæis revelata sunt prædicata ab soluta DEI: at, saltem pluribus eorum, non sunt revelata prædicata relativa, seu mysterium SS. Trinitatis. Et ne excipias, hæc esse virtualiter distincta, addo, nobis defacto necdum esse revelata omnia prædicata Divina, etiam essentialia; quia Beati primū ea omnia videbunt: imo plurimarum rerum creatarum existentia, & prædicata aliqua, magis sub sensu cadentia, sunt revelata in Sacris Scripturis, de quibus tamen plurimis essentialia nescimus.

537. Confirm. 2. Locutio, prout hic sumitur propriè pro allocutione, est manifestatio conceptus, directa ad alterum, ea intentione, ut audiens veniat in notitiam rei: ergo, si DEUS suam revelationem non ita dirigit ad creaturam, nec intendit (ut potest non intendere: quæ enim in hoc contradicatio?) per revelationem e. g. incarnationis facere, ut audiens veniat in notitiam omnium metaphysicè connexorum, non loquitur illa connexa.

Nec dicas, non esse de ratione, vel essentia locutionis, ut involvat talē directionem ad audiētē, vel intentionē, ut audiēs veniat in notitiam rei, quæ dicitur; nam, licet talis directio non sit de essentia locutionis materialiter talis, seu puræ prolationis vocum, tamen est de essentia locutionis formalis, seu allocutionis; qualem utique DEUS vult facere, dum aliquid revelat; DEUS enim, loquens ad extrā, non loquitur sibi, sed creaturis, nec loquitur, ut quidam quandoque absorpti, dum soli secum rem aliquam cogitant, & suas cogitationes verbis, sibi tantum dictis, exprimunt.

538. Confirm. 3. Si per revelationem unius revelarentur etiam omnia, cum ipso metaphysicè connexa, tunc per revelationem cuiuslibet rei revelarentur omnia prædicata Divina necessaria; quia qualibet res creata habet essentialē connexionem cum his omnibus: imo etiam revelaretur mysterium SS. Trinitatis; et si enim res crea-

tæ dicantur cum isto non habere connexionem, id tantum intelligendum est in sensu formalis; nam in sensu reali habent etiam cum hoc mysterio metaphysicam connexionem; quia realiter absolute impossibile est, dari quidquam, nisi DEUS sit trinus, & u-

nas. Quin etiam in sententia adversariorum probabilissimè qualibet re revelata revelantur possibilates omnium rerum; quia qualibet res probabilissimè habet essentialē connexionem, saltem mediatam, cum possibilite cujuslibet alterius, quatenus implicante e. g. musca, implicaret potentia, eam producendi, adeoque implicaret hic immutabilis DEUS, quo implicante implicarent omnia. Quis autem dicat, per revelationem cujusque rei, e. g. castimonia Josephi in Ægypto, revelari mysterium SS. Trinitatis, vel possibiliter leonis? Certè Judæis omnibus fuit ea castitas Josephi ex revelatione nota, non ita mysterium SS. Trinitatis.

Ne autem putes, hac ratione dandas præcisiones objectivas, adverto, revelare aliquod prædicatum de aliquo certo objecto, non esse tantum quomodounque revelare de isto objecto aliquid realiter identificatum cum illo prædicato: sed esse loqui ea intentione, & ita clare, ut audiens vi locutionis illius intelligat formaliter, & sub conceptu proprio, illud objectum, de quo aliquid revelatur, itemque intelligat, illud prædicatum ei formaliter, & sub conceptu proprio, convenire. Sic quamvis per hanc propositionem: *DEUS est omnipotens*: reveletur nobis sub conceptu explicito, & proprio DEUS, & prædicatum *Omnipotens*, non tamen revelatur prædicatum *Omniscius*, licet omnipotens, & omniscius, realiter identificentur.

Certè, si non haberemus aliam revelationem de omnisciencia, tam parū possumus, eam credere vi revelationis factæ de omnipotentia, quā parū possumus credere prædicata plurima, quæ adhuc in DEO nos latent; nam, licet aliquo modo possit dici, etiam dicta esse in aliquo sensu physico omnisciencia, sub conceptu scilicet omnipotentiae, cui identificata est: non tamen potest dici, esse dicta ad nos, propriè, & in sensu illo morali, qui requiritur, ut propriè dicatur revelata; revelare enim est idem, ac manifestare, seu aliquid ita loqui, ut audiens, id formaliter, & sub conceptu proprio, intelligat: at audiens, DEUM esse omnipotentem, plāne propterea non intelligit formaliter, & sub conceptu proprio, eum esse omniscium.

539. Similiter, et si per hanc propositionem: *Aliquod animal est occisum*: supposito, quod sit homo, dicatur etiam in aliquo sensu physico, homo esse occisus, tamen in sensu moralis non manifestatur nobis, aut revelatur, occiso hominis, ita, ut possimus per fidem, sive naturalem, sive supernaturalem, affirmare, hominem esse occisum, licet revera, homo identificatus cum illo animali, sit occisus; quia nempe non clare, formaliter, & sub conceptu proprio, revelatur subjectum illius

Huius propositionis, seu verificatum ejus, nempe homo: hinc in tali casu ab audiente non satis intelligitur homo: & si alia notitia non superveniat, nunquam credi, aut sciri poterit, hominem esse occisum. Unde, quando dicimus, revelari unum, & non alterum realiter identificatum, tantum dico volumus, non dari revelationem tam claram, ut etiam alterum identificatum formaliter, & sub conceptu proprio, possit intelligi, aut credi: atque adeò prædicta contradictione non cadunt in realiter identificata, sed in duas revelationes realiter distinctas.

540. Addo, in libero arbitrio loquentis esse, ponere locutionem talem, vel aliam, tam claram, ut vi illius velit objectum alteri ita loqui, ut hic illud omnino clare quoad omnia prædicata cognoscatur: vel locutionem minus claram, ut objectum tantum quoad aliqua prædicata cognoscatur: item esse in libero loquentis arbitrio, ponere, vel locutionem talem, ut audiens cognoscatur objectum clare, & distinctè: vel talem, ut id tantum cognoscatur confusè, prout scilicet intendit, audiens ingerere notitiam, vel maiorem, vel minorem de objecto. Si jam loquens duntaxat ponat talem locutionem, vi cuius audienti solum dare velit notitiam aliquorum prædicatorum, non censembitur revelasse prædicata reliqua, quantumvis identificata. Item si ponat talem locutionem, vi cuius in audiente tantum oriri velit notitiam confusam, vel in genere, non censembitur revelasse objectum in particulari; quia locutio ex se non plus revelat, quam quantum ex mente loquentis sonat.

541. Licet autem dein per discursum ex tali locutione eruantur veritates aliquæ particulares, non tamen ideo loquens censembitur, eas revelasse, aut dixisse, si non, vel ex ratione, vel ex communi modo loquendi, aut intelligendi locutionem, meritò possit colligi, quod loquens etiam particularia contenta voluerit intelligi. Et saepe quidem fit, ut loquens veritatem universalem, velit etiam intelligi veritates particulares, contentas in illa: non tamen id sit necessariò, aut semper: immo potest contingere, ut dicens propositionem universalem, nolit particularem in ea contentam intelligi. e. g. quærenti principi post auditum sonitum sclopeti: *An occisus est homo?* potest quis per propositionem universalem respondere: *Equus tantum occisus est:* quin velit à principe intelligi propositionem particularem, scilicet, quod determinatè occisus sit equus ei charissimus; ab hoc enim vellet omnino abstrahi, immo de eo nec cogitari, ne princeps tristitiam contrahat.

542. Per hanc tamen conclusionem non nego, quod saepius, revelato explicitè uno objecto, reveletur etiam implicitè aliud, cum priore necessariò connexum; nam saepe loquens, dum dicit unum, intendit audiendum ducere in cognitionem alterius necessariò connexi: qua ratione ponit verè signum, significans illum terminum connexionis, dirigendo illud ad audientem certio-

rem reddendum de eodem termino, quod est formaliter hunc dicere. Sic dum interroganti, an sacrificium Missa sit cultus DEO gratus, responderem: *Ipsè Christus illud instituit:* et si explicitè tantum dicerem institutionem Christi, cum qua, complacentia, vel approbatio Divina, tantum est metaphysicè connexa (quia scilicet omne à Christo institutum placet DEO) tamen ex intentione interrogantis, & mea, dicerem implicitè, sacrificium illud DEO placere.

543. Sic, si interroganti: *An Judas est in inferno, vel S. Petrus in celo:* responderem: *Ille in desperatione est mortuus, hic pro Christo martyr occubuit:* et si ista explicitè dicta, tantum haberent metaphysicam connexionem, ratione decreti Divini, cum projectione in infernum, & assumptione in celum, tamen iterum ex communissimo modo intelligendi, implicitè dicerem, Judam esse in inferno, & S. Petrum in celo. Et sic etiam DEUS, quando loquitur aliquod mysterium, saepe intendit, homines ducent in cognitionem aliorum connexionum: quibus in casibus etiam ista censetur revelare; quia, ut dictum, loquitur se accommodando modo loquendi, & intelligendi hominum. Sic quando revelavit, Christum natum esse ex B. Virgine, satis revelavit, hanc esse ejus matrem, eumque concepisse sine semine: item quando revelavit, Christum vidisse Zachæum in arbore, simul revelavit, Zachæum in ea prius conserua manuisse, donec Christus advenerit &c.

544. Hæc autem revelatio implicita de rebus, connexionis cum objecto explicitè revelato, colligi debet, tum ex ipsa significazione verborum, quibus DEUS utitur, tum ex circumstantiis, in quibus loquitur. Si voces ex sua institutione sint relativæ, vel aliam ob causam indirectè significant aliquid connexum, DEUS iis verbis, vel signis utens, etiam loquitur illud connexum, e. g. dum revelat Isaacum esse filium Abraham, etiam revelat, illum esse illius patrem: dum revelat, aliquem esse hominem, cum hæc vox ex communi modo loquendi significet hominem, prout datur à parte rei, id est, instructum suis proprietatibus, & potentias, etiam revelat, eum habere intellectum, & voluntatem; etiam cum quibusdam auctoribus ponantur ha potentiæ esse ab anima realiter distinctæ.

Sic etiam, quando Christus dixit: *Nisi patientiam habueritis, omnes similiter peribitis.* *Luc. 13. v. 3.* revelavit implicitè justitiam, & potentiam DEI, vindicantis peccata; quia scilicet voluit Christus auctoribus suis ingenerare timorem DEI, suas injurias ulciscens. Id autem præprimis est verum, quod, quando Ecclesia ex una veritate fidei infert aliam, eamque definit, tum signum sit, etiam hanc aliam veritatem fuisse implicitè revelatam, ut explicavimus n. 455.

545. Dico 4. Conclusio objectiva, quæ in syllogismo categorico ex duabus propositionibus de fide consequitur, etiam ipsa ut pluri-

plurimam est de fide. ita communis. Dixi *conclusio objectiva*, hoc est objectum conclusio-
nis formalis: de qua coniunctione objectiva eti-
am sequentes conclusiones sunt intelligen-
dæ; alia enim est quæstio, an conclusio for-
malis, seu actus conclusionis, ex talibus
præmissis deductus, sit actus fidei, de qua
agemus infra, agendo de fide discursiva, a. n.
583. Similiter per voces *de fide* intelligitur,
objectum esse fide Divina credibile. Dixi
etiam *ut plurimum*; quia ut dicemus, ali-
quando facienda est exceptio.

Prob. jam assertio. De tali conclusio-
ne objectiva est certum, vel quod sit ali-
qua veritas particularis, contenta in univer-
sali relevata, vel quod ejus subjectum sit re-
aliter idem cum subjecto propositionis reve-
latæ: ergo etiam est de fide. prob. ant. vel
una propositio revelata est universalis, &
altera particularis, e. g. in hoc syllogismo:
Omnis homo est redemptus à Christo: S. Joannes Baptista est homo: ergo S. Joannes Baptista est redemptus à Christo: ubi patet,
in majore dari revelationem de omni ho-
mione universaliter redempto: in minore da-
ri revelationem, quod S. Joannes contine-
atur inter omnes homines, adeoque ejus
redemptione sit veritas particularis, contenta
in revelatione universalis de redemptione
omnium hominum, & consequenter ex di-
ctis n. 534. sit de fide.

546. Et par est ratio, si una propositio
latius, altera minus late pateat, licet non
sit particularis; quia eodem modo veritas
conclusionis, quæ non potest latius patere,
quam quilibet præmissa, erit veritas quasi
particularis, hoc est, minus patens, con-
tentia in latius patente. e. g. in hoc syllogis-
mo: *Omnis clarè videns DEUM, est amicus DEI: sed omnis martyr est clare videns DEUM: ergo est amicus DEI:* ubi minor est re-
strictior, vel minus patens veritas, & quasi
particularis respectu majoris; nam non soli
martyres vident DEUM, sicut non solus S.
Joannes est homo: sunt tamen inter videntes
DEUM, & particularis classis videntium
DEUM, sicut S. Joannes est inter homines,
& particularis homo.

547. Vel propositio revelata utraque
est universalis, & æquè late patens, e. g. in
hoc syllogismo: *Omnis, qui venit in cælum, est predestinatus: sed omnis, qui moritur in gratia, venit in cælum: ergo omnis, qui moritur in gratia, est predestinatus.* Et
in tali casu est omnino certum, quod sub-
jectum objectivum majoris, & subjectum ob-
jectivum conclusionis sint realiter idem:
quare prædicatum, quod revelatur de uno,
etiam revelatur de altero realiter identifica-
to (nisi sit specialis ratio faciendi exceptio-
nem, qualis ut plurimum non est) conse-
quenter non minus est de fide, quod præ-
dicatum conveniat uni, quam alteri.

548. Et hoc contingit in syllogismo quo-
cunque, non tantum affirmativo, sed etiam
negativo, e. g. in hoc: *Nullus in peccato
mortuus venit in cælum omnis impani-
tens est in peccato mortuus: ergo nullus im-*

*pénitens venit in cælum: ubi nullus in pec-
cato mortuus, & nullus impenitens, mani-
festè debent esse idem; alias non daretur
distinctio in tertio, sed à tertio, ex qua ni-
hil infertur, ut nōrunt Summulæ. Forte
dices, has ipsas conclusiones objectivas es-
se jam explicitè revelatas. Sed resp. etiam
non essent de fide ratione revelationis ex-
plicitæ, essent tamen de fide ratione reve-
lationis implicitæ: & si aliquæ sint veritates
universales taliter deducitæ, nec tamen ex-
plicitè revelatae, de iis procedit nostra pro-
batio: si nullæ forent, quæ non essent expli-
citè revelatae, tamen vera esset assertio de
veritatibus particularibus, quod sufficeret.*

Nec dicas, nos superius dixisse, quod
DEUS, revelato uno objecto, vel prædica-
to, non eoipso revelet omnia alia realiter
identificata; nam resp. in iis casibus sem-
per dari speciale rationem excipiendi, ut
patet ex ipsis probationibus nostris: at talis
ratio ut plurimum non est in casibus hu-
jus conclusionis (aliquam exceptionem fac-
iemus inferius in solutione objectionis ter-
tiae) ergo est disparitas. Et sanè, si DEUS præ-
videat, fore, ut hominibus certissimè inno-
tescat, aliquid esse realiter identificatum al-
teri, & tamen explicitè de isto loquatur,
censendus est (nisi specialis ratio obstat)
etiam saltem implicitè loqui de illo.

549. Dico 5. Conclusio objectiva, de-
ducta ex majore propositione universalis re-
velata, & minore particulari naturaliter
evidente, ut plurimum est de fide. Dixi, *ut
plurimum*; quia, ut iterum in objectioni-
bus solvendis dicemus, videtur aliquando
facienda exceptio. Prob. conclusio. Quando
major est de fide, & minor evidens, suffi-
cienter constat, quod veritas conclusionis
contineatur in veritate majoris universalis
revelatae: ergo.

550. Sic quando dico: *Omnis homo
est redemptus à Christo: Socrates est homo:
ergo est redemptus à Christo:* cùm major sit
universalis revelatio de redemptione, exten-
dens se ad omnes homines: & minor eviden-
ter ostendat, Socratem esse partem illius col-
lectionis, scilicet hominum, ad quam totam
spectat redemptio: sufficienter constat, eam
revelationem se etiam ad Socratem extende-
re, adeoque esse de fide, quod Socrates sit
redemptus.

551. Et in hoc casu evidencia natura-
lis de Socrate homine non est motivum af-
ferendi, eum esse redemptum, sed tantum
est applicatio motivi, seu facit, ut agno-
scatur, dari revelatio etiam de ejus redemp-
tione. Ad summum ea evidencia est moti-
vum extrinsecum, vel mediatum, sicut
motiva credibilitatis, applicantia testimoni-
um DEI, ad affirmandam religionis Ca-
tholicae veritatem.

552. Dixi: *si minor est evidens;* nam,
si hæc non esset evidens, aut saltem valde
certa, non sufficienter constaret, quod locu-
cilio Divina, ad ejus objectum se exten-
deret. Imò, si quis ex ignorantia, vel stupidi-
tate negaret minorem, etiam per se eviden-
tem,

tem, & consequenter etiam talem conclusionem, non propterea esset hæreticus, saltem in foro interno; quia tunc non esset ei sufficienter applicata revelatio, e. g. si quis negaret, Saul, vel Ruth, esse redemptos à Christo; quia putaret non fuisse homines, sed illum vulpem (nam hanc hebraicè significat) & istam fuisse plantam odoriferam.

553. Suspectus tamen talis esse posset in foro externo de hæresi; quia negans conclusionem in syllogismo legitimo, maximè in categorico, censetur negare aliquam ex præmissis: atqui non facile judicatur aliquis negare propositionem evidentem, quæ rapit intellectum ad assensum, sed aliam, quæ non ita rapit, sicut non ita rapiunt propositiones de fide: adeoque talis posset suspectus esse, an non propositionem de fide negaret, quod esset hæreticum.

554. Dico 6. Si major universalis est naturaliter nota, minor autem particularis de fide, conclusio objectiva non est semper de fide. ita Suarez de fide disp. 3. sec. 11. n. 5. Valentia tom. 3. disp. 1. q. 1. punct. 2. 5. diligenter, aliisque. Prob. In tali casu non necessariò veritas conclusionis est à DEO revelata: ergo neque necessariò est de fide. prob. ant. tum negativè; quia non potest probari, tum positivè.

555. E. g. in hoc syllogismo: *Omnis volucris habet stomachum: sed corvus in arca Noë est volucris: ergo habet stomachum* ubi, licet minor sit revelata, & de fide, tamen conclusio non est revelata, neque de fide; nec enim per revelationem, per quam habemus, corvum fuisse in arca Noë, etiam revelatum est, eum habere stomachum.

556. Non tamen propterea nego, sæpe posse contingere, ut talis conclusio objectiva sit de fide, e. g. in hoc syllogismo: *Omnis homo est animal rationale: Christus est homo: ergo Christus est animal rationale:* in quo tamen, ut & in similibus syllogismis, conclusio non est de fide ideo; quia est deducta ex una præmissa universalis naturaliter nota, & altera particulari de fide: sed quia per revelationem minoris implicitè jam revelatur etiam conclusio; nam revelato homine, ut dictum n. 533. revelatur essentia, seu definitio objectiva, scilicet animal rationale.

557. Dico 7. Conclusio objectiva, deducta ex una præmissa de fide, & altera tantum probabiliter vera, non est de fide. Prob. Objectum, quod non proponitur ut certò revelatum à DEO, non est credibile fide Divina: atqui talis conclusio est tale objectum: ergo. minor est clara; nam omnis conclusio sequitur debiliorem partem, maximè quoad certitudinem, vel incertitudinem: adeoque talis conclusio non est certò revelata, sed tantum probabiliter. Major etiam non potest negari, maximè post damnationem ab Innocentio XI. hanc propositionem 21. *Affensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem, stat sum notitia solum probabi-*

li revelationis, imò cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus DEUS.

Confr. Si talis conclusio esset de fide, multis certum esset de fide, quod essent in statu gratia: sed hoc est falsum ex Tridentino J. 6. c. 9. ergo. prob. ma. est de fide haec major universalis: *Omnis, qui rite percepit sacramentum paenitentia, est in statu gratiae;* & multis piis hominibus est valde probabilis haec minor: *Sed ego rite percepi sacramentum paenitentia;* quia valde probabile est, ministrum fuisse verum sacerdotem, & adhibuisse legitimam formam, & intentionem: ac tales homines attrulisse debitam dispositionem: ergo, si probabilitas ista sufficeret, esset de fide conclusio: *Ergo sum in statu gratiae.*

558. Addendum, hucusque dicta à conclusione quarta, restricta fuisse ad conclusiones deductas in syllogismis categoricis. Si quis querat, quid sentiendum de conclusionibus syllogismorum non categoricorum. Resp. non universaliter tales conclusiones esse necessariò de fide; quia, si in conclusione tantum aliquid infertur ratione connexionis cum alio, in præmissis revelato, & quidem ratione connexionis tantum naturaliter cognitæ, vel cognitæ qualunque certitudine non sufficienti, non statim tale objectum conclusionis censendum est revelatum; unde, sicut in Logica dicitur, talium syllogismorum bonitatem optimè ostendit, si reducantur ad syllogismos categoricos bonos, ita etiam dico, optimè posse discerni, an conclusio sit de fide, vel non, si tales syllogismi reducantur ad syllogismos categoricos: & tunc juxta assertiones suprà positas de conclusione in syllogismis categoricis res determinetur.

559. Hoc tamen etiam dici potest, quod, si syllogismus sit disjunctivus, & utraque præmissa sit de fide, etiam conclusio, legitimè illata, sit de fide; quia etiam in humanis, si quis duas tales præmissas dicat, & dein unam neget, censetur dicere alteram. e. g. dicens: *Semper, vel dies, vel nox est: nunc autem non est nox:* censetur satis dicere: *Nunc est dies.* Pariter, cum revelatum sit, quod omnis homo, adeoque etiam S. Petrus, veniat vel in cœlum, vel in infernum: & ex altera parte etiam revelatum sit, quod S. Petrus non sit in inferno, sufficienter etiam sine alia revelatione credi posset, eum esse in calo.

Similiter in syllogismo conditionali, si major conditionalis est revelata, & minor, quæ conditionem purificat, etiam est revelata, sufficienter quoque est revelata conclusio: e. g. in his præmissis: *Si quis per martyrium Christum confessus fuerit coram hominibus, confitebitur eum Christus coram Patre suo: atqui S. Stephanus per martyrium Christum confessus est coram hominibus:* sufficienter jam est implicitè revelata conclusio: *ergo Christus confessus est S. Stephanum coram Patre suo:* postquam conclusio haec credi, etsi nulla alia magis explicita revelatio, neque per traditionem, neque per alium modum, habetur.

tur. Certè inter homines, si quis tales duas præmissas loqueretur, censeretur sufficienter locutus esse etiam conclusionem.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

560. Ob. 1. contra 1. conclus. DEUS revelans objectum, non

propterea revelat etiam ejus partes metaphysicas, vel genus, & differentiam, aut definitionem objectivam: ergo, prob. ant. DEUS revelans e. g. quod detur calor, non eo ipso revelat, quod detur disgregans heterogenea, & congregans homogenea: hoc est definitio caloris: ergo. Resp. dist. ant. DEUS revelans objectum non propterea revelat partes metaphysicas, genus, & differentiam &c. quoad statum objectivum, vel etiam quoad conceptum certum, & evidentem. neg. ant. quoad omnem statum intentionalem, seu conceptum dubium, vel tantum probabiliter verum. conc. ant. & neg. conf. ad prob. om. vel conc. ant. neg. conf.

561. Dixi, DEUM loqui more quasi humano, seu accommodando se intelligentia hominum, circa usum vocum, atque signorum; unde quando dicit aliquid objectum, dicit id, prout homines idem solent dicere, qui, dum aliquid dicunt, volunt utique significare essentiam rei, & statum ejus objectivum, ut supra diximus: item volunt dicere, quod detur illud, quod terminis aperte idem significantibus indicatur: e. g. quando dicunt, dari hominem, dicere volunt, etiam dari animal rationale, vel compositum ex anima rationali, corpore, & unione; quia aperte idem sunt: & si quis dicentem, quod aliquis homo sit in templo, interrogaret, an ibi sit aliqua anima rationalis, & corpus ei unitum, videretur quasi terminos non intelligens.

562. At vero, quando dubium est, an talis conceptus huic rei conveniat, vel tantum est probabile, quod ei conveniat, non statim homines volunt, hunc conceptum dicere; quia possent falsum dicere: consequenter etiam DEUS non censetur talem conceptum revelare: itaque, cum definitio caloris supra allata, sit dubia, vel tantum probabilis, non censetur eam DEUS revelasse. Aliud est de definitione hominis, quæ est apertissima, & clarissima.

Neque dicas. Ergo, quando definitio est tantum probabilis, verificantur contradictionia de definitione, & definito; nam hæc objectio spectat ad Logicam & præcisions objectivas. Respondeo breviter. Revelatur objectum sub conceptu uno, nempe definiti, & non sub altero, nempe definitionis: sicut homo cognoscitur a longe sub ratione animalis, non autem sub ratione rationalis. Discremen tantum est, quod inter animal, & rationale, detur distinctio rationis ratiocinaræ: at vero inter definitum, & defini-

tionem, tantum detur distinctio rationis ratiocinaris: quæ tamen sufficit ad conceptus saltem quoad claritatem diversos, adeo que ad similiter diversas revelationes.

563. Sed neque videtur dicendum, quod in tali casu definitio, si re ipsa vera sit, attamen nobis tantum sub dubio, vel per solam probabilem notitiam cognita, a DEO quidem reveletur, nobis tamen haec non sufficienter, aut proxime applicetur, adeo que non sit quidem proxime credibilis, atamen sit remote credibilis, e. g. supra adduta definitio caloris; non, inquam, videtur hoc dicendum, saltem tunc, quando non videtur credibile, eam revelationem aliquando magis applicandam.

Ratio est. Cum nemo unquam DEUM tale objectum loquentem intelligat, cur id loquatur? cur ponat revelationes, quæ nemini unquam proxime applicata fuerint, & verosimilius nemini unquam applicabuntur? nec enim unquam Ecclesia definierit, quod calor sit qualitas disgregativa heterogeneorum, & congregativa homogeneorum &c. Aliud enim est, quod DEUS aliquando aliquam veritatem universalem dicat, cuius partes inclusæ necdum omnes sunt proxime applicatae, quas tamen suis temporibus Ecclesia definiendo applicabit: aliud est, quod DEUS dicat veritatem aliquam, quæ hucusque nulli applicata est, & verosimilius nulli unquam applicabitur.

Si tamen contendas, quod casu quo definitio talis, vel res aliqua alia, nunc probabiliter tantum cognita, sit vera, & prævideatur suo tempore definienda, DEUS jam nunc eam loquatur, ne dici debeat, Ecclesiam aliquando condere novas revelationes, nil dicas contra nos; quia tantum sequitur, quod conclusio, nunc tantum dubie, vel probabiliter cognita ut revelata, possit suo tempore certè cognosci ut tali, & tunc credi: nondum autem possit credi stante dubio, vel habita sola probabilitate de illa: quod libenter concedimus.

564. Ob. 2. contra 2. conclus. Si DEUS revelando veritates universales revelaret etiam particulares, in iis contentas, tunc ista propositio: *Socrates est redemptus à Christo:* esset revelata: argui non est revelata: ergo, prob. mi. si esset revelata redemptio Socratis, tunc esset certior redemptio Socratis, quam ejus existentia: sed hoc non potest dici: ergo, prob. mi. de redemptione Socratis constaret ex revelatione Divina: de ejus existentia constaret tantum ex communi fama, & traditione historicorum: sed revelatione Divina est longe certior, quam illa fama, aut traditio: ergo, mi. superior etiam prob. existentia supponitur ad redimationem: ergo hæc non potest esse certior illa.

Resp. 1. Fors posset negari, quod redemptio Christi supponat existentiam redempti: certè quoad sufficientiam ad redendum, passio Christi se extendit ad omnes possibiles homines: quamvis quoad actualem influxum, vel deletionem peccati originalis

ginalis fortè supponat existentiam, vel jam actualem, vel certè actuandam, seu futuram. Sed (ut permittatur cursus argumento) omnia. neg. mi. ad prob. duplex est responsio. Quidam negant majorem, & dicunt, ipsam existentiam Socratis credi per eundem actum, quo creditur ejus redemptio, idque confirmanit ex eo; quod propositiones affirmatiæ in materia contingentia affirment etiam existentiam subjecti; talis autem propositio est actus fidei dicens: *Socrates est redemptus à Christo*: adeoque dicunt, redemptionem Socratis, creditam per actum fidei, esse quidem certiorem, quam sit ejus existentia, affirmata tantum per actum naturalem, propter famam, & traditionem historicorum: non verò redemptionem esse certiorem, quam sit existentia etiam credita, per eundem actum fidei cum redemptione.

565. Sed in primis hæc regula Summistica non potest intelligi de quolibet prædicato contingentia; nam defacto vera est hæc propositio contingens, & affirmativa: *Antichristus est redemptus*: *Antichristus est cognitus*; quin tamen Antichristus existat. Unde regula illa tantum intelligitur de prædicato actualis exerciti, vel formæ physicae actualiter dominantis, adeoque inhærentis. Dein difficulter possumunt hi autores, rationem dare; quare non etiam hæc propositio: *Socrates existit*: sit de fide; nam juxta ipsos propositio: *Socrates est redemptus*: facit implicitè hunc sensum copulativum: *Socrates existit*, & est redemptus: quæ propositio copulativa est de fide: & non tantum una, sed utraque ejus pars: adeoque non est ratio; quare non etiam quilibet pars scorsim sit de fide, & possit credi.

566. Sanè, si existentia Socratis potest credi in complexo cum ejus redemptione, debet esse absolute revelata: adeoque potest etiam credi scorsim, estque etiam scorsim sumpta de fide; sicut quando *Gen. 2. v. 7.* revelatur haec veritas, seu propositio copulativa: *Formavit igitur Dominus DEUS hominem ex limo terra, & inspiravit infaciem ejus spiraculum vita*: non tantum utrumque membrum conjunctum, sed etiam divisum, est de fide: scilicet, & quod DEUS hominem ex limo formaverit, & quod vitam inspiraverit. & quando *versu* *preced.* *seu 6.* revelatur: *Sons ascendebat ē terra, irrigans universam superficiem terra*: non tantum conjunctum, sed etiam divisum, est vera quilibet pars hujus revelationis, nempe, & fontem ascendiisse ē terra, & hujus superficiem irrigasse. Jam verò dicere, quod propositio: *Socrates existit*: sit de fide, est diffidillimum, ut patebit ex objectione sequenti.

567. Respondent itaque alii, & melius. neg. mi. ad prob. iterum neg. mi. Aliud est, quod existentia non minus verè debeat à parte rei existere; nam veritas objectiva stat in indi- visibili: aliud, quod non minus debeat nobis esse certa; nam certitudo capit magis, & minus. Si non verè existeret Socrates, non posset supponi ejus existentia, nec ad

revelationem, nec ad actum fidei, ut est clarum: attamen potest supponi existentia, etiamsi non sit ita firmissime nobis certa, ut certa est per actum fidei redemptio, modo indubitanter à nobis sciatur, vel cognoscatur.

Dico certa nobis; nam DEO omnia, quæ scit, aut supponit, sunt equaliter certa, ratione omniscientiae suæ; unde, licet talia non revelet, quia, ut ad objectionem fequentem dicimus, jam nota supponit, potest ea ad suam revelationem, optimè, & prudentissime supponere. Nobis autem non omnia, quæ supponuntur ad revelationem, vel ad actum fidei, debent esse aquæ certa, ac est actus fidei, vel objectum per fidem creditum: & sic presupponitur ad actum fidei applicatio revelationis per motiva credibilitatis, quæ antecedenter non sunt tam certa, ac ipsa revelatio, & actus fidei; hic enim est firmior, ut pater ex propositione 19. ab Innocentio XI. damnata: *Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quam mercatur pondus rationum, ad assensum impellentium*: adeoque etiam potest supponi notitia, licet non ita certa de existentia Socratis, ad actum fidei de ejus redemptione.

568. Accedit, quod, quando revelatur Socrates redemptus, absolute immediate reveletur tantum redemptio existens, & non Socrates: sicut, quando revelatur redemptus Antichristus, revelatur tantum absolute existens ejus redemptio, & non ipse; ut enim jam dictum n. 565. in his propositionibus non necessariò affirmatur existentia subjecti. Jam verò redemptio Socratis, & ejus existentia, non sunt idem, sed ad summum sunt metaphysicè connexa (quod prænunc omittitur) ut autem diximus, revelato aliquo objecto, non revelantur necessariò omnia metaphysicè connexa cum illo; hinc etiam in nostro casu non necessariò revelatur existentia Socratis, sed haec tantum supponitur antecedenter nota: adeoque haec veritas: *Socrates existit*: nec est de fide, nec creditur. Haec tenus dicta majorem lucem accipient ex solutione objectionis sequentis.

569. Ob. 3. contr. 5. conclus. Si conclusio objectiva, deducta ex maiore revelata, & minore naturaliter evidente, est de fide, tunc omnis veritas naturaliter evidens, e.g. etiam ista: *Nunc existit dies*: est de fide: hoc non potest admitti: ergo, prob. maius hic syllogismus: *Omne, quod nunc est existens, scitur à DEO esse nunc existens: sed nunc dies est existens: ergo à DEO scitur dies nunc esse existens*: in hoc syllogismo major universalis est de fide: minor est naturaliter evidens: ergo juxta nostram assertionem conclusio objectiva est de fide.

Jam fiat alter syllogismus: *Omne, quod à DEO scitur, esse nunc existens, nunc existit: sed à DEO scitur, dies esse nunc existens: ergo nunc dies existit*: in hoc syllogismo utraque præmissa est de fide: ergo etiam conclusio objectiva, seu veritas naturali-

turaliter evidens primò posita. Et quod probatum est de ista veritate, potest eodem modo probari, de quavis alia veritate naturaliter evidente, scilicet, eam sciri à DEO, & omne scitum à DEO ita se habere, prout scitur ab ipso.

570. Hæc objectio satis molesta est: retorqueri tamen aliquatenus potest in adversarios. Hat ratione quævis veritas naturaliter evidens, saltem erit objectum conclusionis Theologicæ; non enim potest simpliciter negari, conclusionem, deducitam ex una premissa de fide, & altera naturaliter evidente, esse conclusionem Theologicam, cuius oppositum est erroneum: quod etiam non potest dici de qualibet veritate naturaliter evidente: quis enim dicat, eum, qui negaret, nunc esse diem, admittere errorem circa fidem? Quæcumque autem solutio hujus retorsionis, vel difficultatis circa conclusionem Theologicam, ab adversariis data fuerit, serviet etiam nobis, circa actum fidei, vel objectum de fide. In forma. neg. ma, ad prob. conc. conclusionem primi syllogismi esse de fide; nam etiam hanc diem nunc existentem sciri à DEO, est satis revelatum, nempe implicitè in majore universalí: nego autem, conclusionem secundi syllogismi esse de fide.

571. Dices 1. Secunda conclusio est deducita ex duabus propositionibus, seu præmissis revelatis: ergo etiam est revelata, adeoque, juxta dicta in superioribus conclusionibus, est de fide. Resp. me, priusquam probarem illas conclusiones, jam dixisse, videri faciendam aliquando exceptionem: & certè propter hanc ipsam rationem, ne scilicet omnes veritates naturaliter evidentes deberant dici, esse de fide (quod esset valde paradoxum, & à nemine admissum) debet aliqua exceptio fieri.

Itaque excipimus, & dicimus, conclusiones, seu veritates deductas ex duabus præmissis de fide, vel majore universalí de fide, & minore particulari naturaliter evidente, non fore de fide tunc, quando ea conclusiones, seu veritates, jam præsupponi debent esse nota: ante ipsum assensum præmissarum, vel saltem unius ex præmissis, ita, ut non possit assensus præstari præmissis, nisi jam prius præstitus fuerit conclusioni, vel certè hujus veritas jam fuerit prius nota; tunc enim non debet censeri revelatio præmissarum etiam esse revelatio conclusionis.

572. Cujus rei ulterior ratio etiam est ista. Sicut homo aliquod objectum, quod explicitè non dicit, non censetur dicere implicitè (quamvis illud ex aliis dictis inferri possit) si illius notitia jam necessariò præsupponitur, ad veritatem aliorum explicitè dictorum: ita quoque DEUS illud objectum, quod explicitè non revelat, neque revelat implicitè, cuius notitia jam necessariò præsupponitur, ad veritatem explicitè revelatorum.

Et ratio ulterior pro utroque dicto, tam DEI, quam hominis est; quia talis dictio, vel

revelatio objecti hujus jam prius noti, nisi habeatur alias finis, quam præcisè notitia objecti, videtur superflua: certè non necessaria: adeoque merito negatur, quamdiu non efficaciter probatur. Alii dicunt, talem revelationem involvere circumlocutum; nam ideo esset de fide, nunc diem existere; quia DEUS scit: & ideo DEUS sciret; qua dies existit: sed sufficit mihi ratio prior. Quod autem veritas conclusionis jam essentialiter præsupponatur nota ad assensum præmissarum, seu saltem ad assensum minoris, est clarum; ideo enim DEUS scit, diem existere, quia existit: certè nos non scimus, id DEUM scire, nisi quia scimus, diem existere.

573. Ex his ulterius infero, quod, si veritas conclusionis jam ita præsupponatur nota ad assensum præmissarum, talis conclusio objectiva neque videatur esse conclusio Theologica strictè dicta, cuius scilicet oppositum sit error circa fidem; nam non videtur esse talis error, præcisè negare, hunc diem existere. Dixi, conclusio objectiva; nam conclusio formalis, deducita ex talibus præmissis formalibus, præsertim, si se refutat in præmissis objectivas, non potest negari, saltem quoad objectum formale, sine errore circa fidem; quia negarentur præmissæ. Similiter solvenda est objectio, qua dicitur, cuique revelatam esse suam existentiam, eamque esse de fide; eoquod cuique revelata, adeoque de fide sit, propria ipsis redemptio à Christo facta, quæ supponit existentiam; nam eodem modo respondeatur, ad revelationem de redemptione jam supponi notitiam de existentia; ideo enim scitur, aliquis esse actualiter à Christo redemptus; quia scitur existens pro aliqua temporis differentia.

574. Dices 2. Si dicta hucusque subsistunt, non potest credi Divina authoritas per modum conclusionis objectivæ: hoc est falsum: ergo. prob. ma. ad omnem actum fidei auctoritas Divina præsupponitur, ita: unde nota: ergo juxta nos non potest credi. Resp. neg. ma. ad prob. neg. ant. non enim supponit nota authoritas DEI ad omnem actum fidei, sicut supponit existentia diei ad hunc actum, seu præmissam: DEUS scit, hunc diem existere; nam jam per aliquem antecedentem actum prius debet esse nota existentia diei; alias non possum affirmare, DEUM scire eam existentiam diei. At non antecedenter ad præmissas debet jam affirmari authoritas DEI: nec, ut habeam præmissas, ex quibus inferam authoritatem DEI, debo jam necessariò præviè affirmare authoritatem Divinam: sed hanc affirmo, nempe in identitate in tertio per ipsas præmissas.

575. Dein non nego, quod DEUS posset aliquando, talem veritatem naturaliter evidentem revelare, (quia multæ veritates naturaliter evidentes in Sacris Scripturis revelatae sunt, e. g. quod homines moriantur: quod sol luceat: quod dies, & nox, & anni tempora, sibi succedant &c.) præsertim nonne-

go, quod DEUS id possit, si habeat alium finem, quam præcisè notitiam objecti: vel, si sint tales circumstantiæ, in quibus talis veritas non necessariò supponatur antecedenter nota ad assensum præmissarum: vel, si obfirmate id contendas, omittam etiam, quod DEUS absolutè possit, revelare veritatem taliter præsuppositam.

Nego autem, DEUM quacunque veritates ita præsuppositas (de quibus n. 571.) implicitè revelasse, aut eas nunc esse de fide: quamvis, si DEUS eas revelare vellet, possent esse de fide. At vero auctoritatem suam, sive infallibilitatem in cognoscendo, & dicendo, DEUS in S. Scriptura sapientia revelavit, etiam in circumstantiis, in quibus prævia notitia ejusdem auctoritatis non fuit ita necessaria ad assensum præmissarum: adeoque est lata disparitas.

576. Dices 3. Si conclusio: *Dies existit*: deducta ex supra memoratis præmissis de fide, non est de fide, ruunt probationes quartæ & quintæ conclusionis nostræ: hoc admitti non potest: ergo. prob. ma. in hoc stant illæ probationes, quod DEUS, revelans propositionem universalem, clarè cognoscat particulares in ea contentas, & has revelet: vel quod subjectum conclusionis, sit idem cum subiecto propositionis majoris, aut alterius de fide: vel saltem in eo subiecto includatur; adeoque, quidquid revelatur de uno, reveletur etiam de altero, juxta principium Logicum *Dictum de omni*: sed hæc omnia ruunt, ut patet consideranti: ergo.

Resp. neg. ma. ad probationem disting. majorem. in hoc stant illæ probationes, quod DEUS revelans propositionem universalem, particulares in ea contentas cognoscat, & revelet: & quod omne dictum de subiecto præmissæ, e.g. majoris, dicatur etiam de subiecto conclusionis; quando adebet ratio dicendi, quod DEUS propositiones particulares velit revelare, & quod, quidquid revelat de uno subiecto, velit etiam revelare de altero. conc. ma. quando non adebet talis ratio, sed potius ratio dicendi, quod non velit revelare. neg. ma. & dist. sic. mi. neg. conf.

577. Revelatio externa, de qua hic loquimur, cum sit ens creatum, potest esse perfectior, vel minus perfecta pro libitu DEI; unde potest hic, per eam revelare plura, vel pauciora, clarius, vel obscurius, confusè, vel distinctè: adeoque potest intendere, vel manifestationem etiam veritatum particularium, vel tantum manifestationem aliquujus veritatis universalis in confuso: quid autem ex his duobus velit, sapientia debet aliunde colligi. In casibus quartæ, & quintæ conclusionis, videtur DEUS saltem ut plurimum (sic enim limitantur ea conclusiones) velle manifestare veritates particulares, adeoque has loqui. Et hujus ratio est; quia alias deberet admitti contra communem, quod Ecclesia conderet novas revelationes: item, quod non esset cuique de se in particulari credibile fide Divina, se esse redemptum a Christo: quod in peccato moriens, sit dammandus, aut, quod in gratia moriens, sit salvandus &c. quæ ibi deduximus. At, quod in casu objectionis

DEUS velit tantum, manifestare aliquam veritatem universalem, neque intendat revelare veritates particulares, ratio sumitur partim ex eo, quod istud non probetur, partim ex hoc ipso absurdo, quod omnes veritates evidentes deberent esse de fide.

578. Jam quod spectat ad principium: *Dictum de omni*: verissimum id est, in hoc sensu, quod prædicatum, dictum de termino universalis, conveniat etiam particulari sub illo contento, & de hoc per legitimam consequiam possit inferri: sicut in casu objectionis legitimè inferitur: *Nunc dies existit*. At illud principium non est accipendum in hoc sensu, quod, si quis loquatur universale, loquatur etiam particularia contenta; nam, cum locutio pendeat ab intentione loquentis, potest quis velle, manifestare veritatem universalis in confuso, quin velit manifestare omnes veritates sub ea contentas, adeoque quin velit eas loqui: imo potest velle, ut audiens non veniat in notitiam veritatum particularium. vide dicta a. n. 538. Si autem DEUS non loquatur hanc propositionem: *Nunc dies existit*: et si ea inferatur ex aliqua revelatione, non est in se revelata, adeoque non est de fide.

579. Dices. Si Ecclesia definiret, hunc dictum existere, tunc DEUS hanc veritatem particularē revelasset. Resp. in primis non sequi, quod DEUS eam revelasset in ea universalis: *Omne, quod DEUS sit existere, existit*; potuisse enim eam aliter, etiam immediate revelare. Si autem Ecclesia definiret, quod in ea universalis DEUS hanc particularē revelasset, facienda esset exceptio, & dicendum, quod DEUS, non quidem omnia particularia, quæ scit existere, revelaverit, sed tantum existentiam hujus diei. At non puto esse periculum, quod Ecclesia sit istud definitura.

580. Ob. 4. Posset contingere, ut, quando major universalis est revelata, minor naturalis, sit moraliter quidem certa, attamen re ipsa falsa: quo casu conclusio etiam erit falsa: ergo non poterit esse actus fidei, neque ejus objectum de fide. Resp. 1. nos in assertione posuisse minorem evidenter, adeoque veram. Resp. 2. om. totum. Assertio nostra solùm vult, quod conclusio objectiva sit de fide, in casu minoris tantum moraliter certæ, & simul vera; nam, si vera non est, utique conclusio objectiva de fide non est. verbo. Dicendum est, in casu certitudinis moralis, non qualiscunque, sed positivæ, & ex valde gravibus rationibus haustræ, prudenter judicari, veritatem conclusionis contineri in veritate majoris revelationis, adeoque etiam esse revelatam; hinc prudenter posse quemvis conari ad eliciendum actum fidei: & hunc, supposito, quod minor vera sit, Divino cum auxilio eliciendum: Si autem (ut absolutè fieri potest) minor, & consequenter etiam conclusio, esset falsa, DEUS ad falsum actum supernaturali auxilio non concurret; itaque conatus ille carebit effectu, seu actu fidei: non tamen carebit suo

suo m^g ito: elicetur quidem actus, seu af-
fensus: sed naturalis tantum, & falsus.

ARTICULUS III.

An Fides Divina sit discursiva.

581. Dico 1. Actus Livinæ fidei non est necessariò discursivus, ita communissimè omnes. Prob. conclusio negativè; quia probari nullatenus potest, actum fidei necessariò debere esse discursivum; potest enim aliquis immediate, per simplicem adhæsionem ad verbum DEI, absque ulla illatione unius ex alio, credere aliquod mysterium: imò ordinariè ita fideles credunt. Ubi nota ex Logica, discursum, propriè dictum, esse orationem, in qua unum ex altero infertur; unde debet unum esse medium, seu ratio, ex qua aliud aliud infertur. *Discursus formalis* stat in tribus, vel saltem duabus propositionibus, realiter distinctis, scilicet *majore*, *minore*, & *consequens*, vel saltem *antecedente* & *consequente*. Dico saltem; quia aliqui dubitant, an detur enthymema in mente: major, & minor, vel antecedens, debent, pro priori natura antecedere consequentiam, & illuminare intellectum, ut agnoscat connexionem objectivam in tertio, & ex hac inferat identitatem inter se in conclusione.

582. *Discursus virtualis* non est tantum propositio qualibet causalis (nam etiam DEUS potest formare propositiones causales, non tamen discursum virtualem, strictè dictum, nisi fiat quæstio de nomine) sed est propositio unica, habens tendentiam, æquivalentem antecedenti, & consequenti, ita, ut una pars, formaliter distincta ab altera, representet identitatem in tertio, & quasi illustrat intellectum, ad concipiendam, & inferendam alteram, seu identitatem inter se: simili ferè modo, quo in *tr. de DEO n. 555.* diximus, quod cognitio DEI aliquo modo eminentiali illuminet ad volitionem cognitioni identificataam.

Dico simili ferè modo; nam in discursu virtuali dantur imperfectiones, quæ non dantur in cognitione, vel volitione Divina: & præsentiter datur ista, quod discursus virtualis presupponat duas apprehensiones, realiter distinctas, unam objecti formalis, alteram objecti materialis, quarum prior illuminet ad concipiendam secundam. Unde, si in hoc sensu stricto sumatur discursus virtualis, non video, cur actus fidei semper lebeat esse discursus virtualis; nam sufficit actu fidei, si sit propositio causalit: nec videntur credentes, semper identitatem in tertio, pro priori rationis cognoscere, sed simul testimonium DEI, & ipsum mysterium, tanquam causam, & effectum, ut sit in aliis propositionibus tantum causalibus.

583. Dico 2. Potest tamen absolutè actus fidei esse discursivus, formaliter, & virtualiter. ita Vasquez, Lugo, Hurtado, Medina, Becanus, Arriaga, Ripalda, Mastrius, Haugoldus, Platelius, & alii, maximè Re-

centiores. Probatur. Non est illa impli-
cancia in hoc, quod aliquis antecedenter pro
priori natura, per præmissas duas, vel unam,
cognoscat revelationem DEI, de aliquo my-
sterio factam, & ab hac cognitione illustretur,
ad inferendum in consequentia actum fidei
de illo mysterio: e. g. hec propositio: *Omne,*
quod DEUS dixit, est verissimum: non tan-
tum est veritas naturaliter cognoscibilis, &
cognita: sed etiam est revelata, seu revela-
tio in Scripturis frequens: potest ergo ex ea,
& ex altera revelata, sive sylogismus: e. g.
Omne, quod DEUS dixit, est verissimum: sed
DEUS dixit, Verbum esse incarnatum: ergo
Verbum est incarnatum: vel potest fieri tan-
tum enthymema: *DEUS dixit, Verbum esse*
incarnatum: ergo Verbum est incarnatum: in
quo discursu conclusio potest esse actus
fidei; nihil enim obest.

Noto tamen, ad hoc, ut non tantum
præmissæ sint actus fidei, sed etiam conclu-
sio, neceſſe esse, ut conclusio se reflectat in
præmissas objectivas, & sic intrinsecè attingat
objectum formale; quanquam enim proba-
bilis sententia quorundam philosophorum
sit, conclusionem non semper se debere in
præmissas objectivas reflectere, potest tamen
id sàpe, imò fors sepiissime fieri; neque enim
defendere volo ullo modo, quod præ-
missæ, una cum conclusione, non attingente
intrinsecè testimonium DEI, simul sumptæ,
constituant integrum actum fidei, constitutum
ex pluribus partibus realiter distinctis.

584. Ob. 1. Juxta SS. Patres, fides non
est inquisitiva: ergo nec discursiva. Confir.
1. Fides Angelorum est ejusdem speciei cum
nostra: sed illa non est discursiva: ergo nec
nostra. Confirm. 2. Habitus fidei non pos-
set influere in præmissas: ergo præmissa non
potest esse actus fidei: atqui deberent eti-
am esse actus fidei: ergo prob. ant. non est
idem habitus principiorum, & conclusionum:
ergo, si habitus fidei influeret in conclusio-
nem, quæ esset actus fidei, non posset influ-
re in præmissas, quæ sunt principia ejusdem
actus. prob. etiam mi. subsumpta, præmissa
deberent esse certiores conclusio: atqui
in via non datur actus certior actu fidei; er-
go præmissæ deberent esse actus fidei; alias
non essent æquè certæ, multò minus cer-
tiores, quam conclusio.

Resp. dist. ant. fides non est inquisitiva,
hoc est, curiosè investigans, & examinans
mysteria. conc. ant. non est inferens unum
ex alio. neg. ant. & cons. De hac subtilitate
scholastica SS. Patres non erant solliciti. Ad
1. confirm. dist. ma. Fides Angelorum est
ejusdem speciei cum nostra in consideratione
Theologica. conc. ma. in consideratione
physica neg. ma. & om. mi. neg. conf. Sicut
est ejusdem speciei Theologica actus fidei,
sive creditur verbo DEI scripto, sive tra-
dicto, sive hac, sive alia ratione applicato;
quia datur idem motivum, seu testimonium
DEI, ita etiam, sive fides discurrat, sive non,
est ejusdem speciei Theologica; quia etiam
manet idem motivum, ut inferius dicemus
pluribus.

585. Ad

585. Ad 2. confirm. neg. ant. ad prob. dicit. ant. non est idem habitus principiorum, & conclusionum, si loquamur de habitibus naturalibus. conc. vel om. ant. si loquamur de habitibus supernaturalibus. neg. ant. & cons. vide dicta n. 167. Dein etiam probatio minoris subsumpta est falsa; nam saltem in supernaturali discursu sufficit, præmissas esse æquæ certas, nec debent esse certiores conclusiones; nec certitudine formalis (cùm non minus tales conclusiones, quām præmissæ proveniant à lumine supernaturali, & nitantur testimonio Divino) nec certitudine adhesionis; cùm intellectus utrisque æqualiter adhæreat.

Imò etiam in naturalibus non video, quare necessariò debeant præmissæ esse certiores conclusiones; nam, cùm possit sèpē idem, quod nunc est antecedens, in alio discursu esse consequens, & vicissim (e. g. possum nunc dicere: *Dies est: ergo sol adest: & postea: Sol adest: ergo dies est*) non video, cur debeat antecedens esse certius consequente. Si autem per firmius alicui adhædere nihil aliud intelligatur, quām adhætere illi, tanquam affirmationi motivi, propter quod etiam adhæretur alteri, potest quoque in hoc sensu dici, quod in actu fidei discursivo adhæretur firmius præmissis, quām conclusioni.

586. Ob. 2. Si fides est discursiva, non nititur solo testimonio Divino, sed etiam illa veritate naturali: *Quaecunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se: sed hac veritate nisi non potest: ergo prob. mi. si aliqua fides, seu actus fidei, niteretur ista veritate, tunc differet specie Theologica ab aliis actibus fidei, non nixis illa veritate: & insuper non esset magis certus, quām illa veritas naturalis (conclusio enim sequitur debiliorē partem) neutrum potest admitti: ergo. Resp. neg. ma. non enim actus fidei deberet esse discursus ad regulas Logicas factus, aut attendere, ad illud principium, vel nisi illo: sed deberet præcisè attendere ad connexionem objectivam testimonii Divini, & mysterii per id revelati: sicut Logici dicunt, quod quis absque Logica artificiali in rebus obviis possit discurrere. Illa autem connexion objectiva realiter aliud non est, quām ipsum testimonium DEI, secum afferens certitudinem de veritate mysterii, à se dicti. Quare realiter non habet ullum aliud, nec inadæquatum motivum, actus fidei discursivus, quām habeat actus fidei non discursivus.*

587. Nec dicas, connexionem illam, seu, quod idem est, bonitatem consequentiaæ objectiva, ostendi per lumen naturale, adeoque discursum nisi illo lumine naturali. Resp. enim, etiam ipsum testimonium posse cognosci cognitione naturali, sed hoc non sufficere; unde, sicut in ordine ad fidem testimonium DEI potest, & debet proponi per illustrationem supernam, ita etiam potest, & debet illa connexion, vel bonitas consequentiaæ objectiva, per talen illustrationem proponi. Dicere autem, quod sit impossibilis representatio supernaturalis connexionis

objectivæ, & consequenter, quod sit impossibilis omnis discursus supernaturalis, plane est nimium, & gratis dicere: cur enim non possit esse discursus actus prudentiæ supernæ, vel actus sapientiæ, aut scientiæ supernæ? quales habitus dari, haberetur ex Sacra Scriptura *Isai. 11. v. 2.* ubi dicitur de Christo: *Requiescat super eum spiritus Domini, spiritus sapientia, & intellectus, spiritus consilii, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis.* Et de hoc spiritu scientiæ, sive de hac scientia Christo infusa, loquitur S. Thomas *3. p. q. 11. art. 1.* & postea *art. 3. in corp.* exprensè ait, eam scientiam in Christo fulle discursivam.

588. Ob. 3. Juxta nos non posset dari discrimen, inter actum fidei, & conclusiōnem Theologicam: atqui debet inter ista duo dari discrimen: ergo. Resp. neg. ma. Multipliciter differunt inter se ista duo. Primo. Conclusio Theologica potest inferri ex una propositione revelata, & altera naturaliter evidente: e. g. in hoc syllogismo: *Omnis volucris habet stomachum: sed corvus in arca Noë est volucris: ergo habet stomachum:* non ita potest inferri actus fidei; nam actus ex talibus præmissis illatus, non est actus fidei: etiam si, (ut supra num. 549. & seq. diximus, posse contingere) objectum, seu conclusio objectiva, esset de fide; nam etiam objectum de fide, sive fide Divina credibile, potest utique attingi per alium actum.

Secundò. Etsi utraque præmissa fuerit à DEO revelata, tamen conclusio Theologica ut talis, non nititur sola DEI authoritate, & revelatione: sed potius pro motivo habet ipsas veritates revelatas, seu objecta materialia jam credita, & per priores actus fidei jam affirmata, ex quibus huc, & nunc, conclusionem inferit: testimonium autem DEI tantum habet pro objecto mediato, ac remoto: saltem non exigit, id habere pro objecto proximo. e. g. in hoc syllogismo: *Omnis impius est DEO invitus: sed Judas est impius: ergo est DEO invitus:* motivum conclusionis non est testimonium DEI, has veritates revelantis: sed sunt ipsa veritates jam prius creditæ. At vero actus fidei debet nisi immediatè sola authoritate DEI revelantis.

589. Unde non potest actus fidei inferri ex aliis præmissis, quām ex iis, quæ formaliter affirment testimonium DEI, e. g. actus fidei discursivus sic tendit: *Omne, quod DEUS revelavit, est verum: sed DEUS revelavit incarnationem: ergo est vera;* si enim alia veritas, licet revelata, ponatur in præmissis, e. g. *Omnis homo est redemptus à Christo: sed S. Joannes est homo: ergo est redemptus à Christo:* talis conclusio formalis non efficit actus fidei; quia, licet conclusio objectiva, seu objectum conclusionis formalis, sit de fide, seu objectum fidei, per alium actum credibile, tamen assensus, hac ratione ei praestitus, non est actus fidei; quia non nititur immediatè revelatione Divina: sed est tantum actus conclusionis Theologicae.

Nec

Nec dicas, talem actum saltem mediatis niti testimonio DEI; hoc enim non sufficit; nam actus virtutum non specificantur ab objectis formalibus mediatis, sed ab immediatis, ut patet in actu imperato; hinc, cum conclusio Theologica non debeat immediata niti testimonio DEI, est satis discriminata ab actu fidei.

Tertio. Conclusio Theologica non debet nisi solo testimonio Divino, sed potest etiam nisi principio illo: *Quocunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se: vel illos: dictum de omni: dictum de nullo: item potest nisi evidentiā naturali alterius præmissæ, quæ tamen, ut dictum est supra n. 551. non est motivum actus fidei, sed tantum applicatio motivi.* Quod autem in sensu latiori aliquando etiam actus aliquis fidei possit dici conclusio Theologica, nihil est absurdum; quia tantum intelligitur, actum fidei discursivum esse conclusionem, seu discursum de DEO, vel rebus Divinis, vel à DEO revelatis, elicium.

590. Dices. Ergo non erit actus fidei ille, quem adduximus n. 583. *Omne, quod DEUS dixit, est verissimum; sed dixit, Verbum esse incarnatum: ergo est verissimum. Verbum esse incarnatum;* nam major etiam est principium naturaliter notum, & non est revelatio, sed tantum veritas revelata. Resp. dist. illatum. non erit actus fidei, si illa major tantum affirmetur, ut veritas naturaliter cognita. conc. illatum. si affirmetur ut revelatio. neg. illatum. Illa veritas utique naturaliter etiam potest cognosci; cùm lumine naturæ sit evidens: at sic non sufficit ad actum fidei; hinc dixi n. 583. quod illa veritas sit non tantum naturaliter cognoscibilis, sed etiam sit revelatio in Scripturis sat frequens.

Rursus illa veritas potest etiam accipi, ut actus fidei prius elicitus: & nec sic sufficit ad inferendum actum fidei, qui non debet nisi prævio actu fidei; nam & hic est aliquid purè creatum. Tandem potest considerari illa veritas ut revelatio; quia revera sepe continetur in Scripturis: & sic in maiori potest quis assentiri ipsi propter se ipsum, & in conclusione alteri etiam propter ipsum: & hoc requirimus, ut conclusio sit actus fidei. Quod si dicas, istud raro contingere, adeoque raro contingere, ut actus fidei sit discursivus: non est contra nos, qui tantum dicimus, eum esse possibilem.

591. Ob. 4. In discursu præmissæ formales debent esse causa conclusionis: atqui actus fidei præcedentes, qui deberent esse præmissæ, non possunt esse causæ alterius actus fidei subsequentis: ergo hic non potest esse conclusio. Resp. dist. ma. præmissæ formales debent esse causa dispositiva, vel forte aliquo modo physica conclusionis. om. ma. causa objectiva, seu objectum formale illius. neg. ma. & sic dist. mi. neg. cons. Præmissæ formales nec in discursu naturali sunt causa objectiva; nam longè communius negatur à Logicis, conclusionem se reflectere in præmissas formales; unde nec

actus fidei, qui esset conclusio, deberet se reflectere in alios præcedentes actus fidei, tanquam in objectum, eosque habere promotivo, etiam tantum inadæquato: sed haberet pro objecto adæquato solam revelationem Divinam.

An autem præmissæ formales essent causa aliqua physica conclusionis, adeoque præcedentes actus fidei causa sequentis, parum refert; nec enim propterea in sensu Theologico different specie actus fidei, qui essent præmissæ, & actus fidei, qui essent conclusiones: sicut non differunt actus ab habitu eliciti ab aliis actibus, productis per concursum omnipotentia extrinsecus applicata in defectu habitus. Quando autem S. Thomas q. 14. de veritate, qua est de fide. a. 1. in corp. ait, differre fidem, & conclusionem scientificam in eo; quod in scientia intellectus rapiatur ad assensum, ex collatione, & cogitatione principiorum: econtra in fide intellectus debeat determinari à voluntate: non est nobis contrarius; nam & nos dicimus, intellectum necessitari in evidentibus, non autem in fide obscura.

592. Ob. 5. Actus fidei debet esse liber: atqui conclusio, concessis præmissis, non est libera: ergo actus fidei non potest esse conclusio. Resp. dist. ma. Actus fidei debet esse liber libertate mediata. conc. ma. liber libertate immediata. subdist. quoad speciem. neg. ma. quoad exercitium, om. ma. & dist. mi. conclusio non est libera libertate immediata. om. mi. mediata, saltem in præmissis. neg. mi. & conf. Dixi cum multis in Logica, intellectum, concessis præmissis probabilibus, non esse necessitatum ad conclusionem, saltem quoad exercitium: licet sit necessitatus quoad speciem: quod si verum est, etiam non erit intellectus necessitatus ad conclusionem fidei; cum præmissæ tunc quoque sint obscure. Si neges eam sententiam, dic, actum fidei saltem liberum esse mediata, eatenos, quatenus potest intellectus assentiri præmissis, vel non, & consequenter etiam conclusioni: que libertas sufficit ad meritum, ut dixi tract. de actibus humanis à n. 151.

593. Ob. 6. Quando intellectui ponitur evidenter credibile testimonium DEI, & objectum testificatum, tunc voluntas est expedita, ut statim imperet unum indivisibilem assensum utriusque: ergo non imperat discursum formalem per plures actus; ad quid enim haec multiplicatio entium? Resp. Etsi hoc saepius fiat, non est necesse, ut semper fiat; sicut etiam in naturalibus sepe proponitur objectum materiae, & formale, ita, ut utrumque per unam indivisibilem propositionem causalem affirmetur: at id non fit semper; alias nec daretur naturalis discursus. Potest ergo pro priori proponi tantum revelatio Divina, ut intellectus de ea dubitare prudenter non possit, sed eam omnino possit affirmare: quin tamen pro eo signo naturæ jam proponatur authoritas DEI, & consequenter connexio cum mysterio revelato: quo casu primū pro signo posteriori poterit

poterit assensum mysterii tanquam conclusionem inferre; imo homines rudes, etiam apprehensa authoritate Divina, forte tamen in eodem signo nondum agnoscunt connectionem cum mysterio: adeoque primum pro posteriori per actum distinctum huic assentientur.

594. Ob. 7. Juxta nos, qui concessis præmissis in syllogismo negaret consequentiam, esset hæreticus: sed hoc non videatur dicendum: ergo. Confir. Qui in prima sua conversione primò affirmaret autoritatem DEI per præmissas, & casu impeditur ab actu conclusionis, jam vi præmissarum subiiceret intellectum Divinæ auctoritatis ergo juxta nos acquireret habitum fidei: consequens est falsum; quia habitus fidei non infunditur adultis, antequam actus proprius illius sit elicitus: ergo. Resp. Hac objectio, non tam impugnat hanc assertiōnem, quam superius positam, quod scilicet conclusio objectiva sit de fide: sed quidquid de hoc sit, retorquo argumentum, in conclusione Theologica, qua infertur, e. g. Christum esse DEUM; nam qui in hac negaret consequentiam, eodem modo esset hæreticus, in forma. dist. ma. si negaret tantum consequentiam formalem, seu bonitatem syllogismi artificiale, esset hæreticus. neg. ma. si negaret consequentiam objectivam. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Ad confir. Vel talis primò conversus affirmaret autoritatem DEI per actus fidei, vel tantum per alias præmissas. Si secundum: neque posset inferri ex ipsis actus fidei, nec talis acquireret habitum fidei; quia hic non infunditur ante actum proprium fidei: nec etiam sufficit quilibet subjectio intellectus ad fidem; alias, si post piam affectionem impeditur actus fidei, deberet tamen habitus infundi. Si primum: rursus est quæstio inter doctores, an habitus fidei infundatur ante gratiam, vel non: si non infunditur, res iterum est clara: si infunditur, & quidem post quemvis actum fidei, etiam tali infundetur: si autem exigitur certus actus, e. g. de DEO ut existente, remuneratore, vel punitore, non infundetur. Ex his dist. i. cons. & mi. subs. ac neg. ult. cons.

QUÆSTIO II.

De Objectis Materialibus Fidei in Specie.

ARTICULUS I.

Quæ sint credenda necessitate medi, vel precepti.

595. **D**ico 1. Ad salutem necessarius est adultis necessitate medi aliquis actus fidei formalis, seu nixus immediatè, & intrinsecè auctoritate DEI loquentis. ita omnes, adeoque, ut Suarez de fide disp. 12. sec. 2. n. 5. dicat, hoc non posse absque errore in fide negari. Loquor autem in conclusione de

actu fidei; nam de habitu aliunde certum est, cum in hac providentia esse necessarium necessitate medi, adeoque, ut sine eo nemo salvetur; nemo enim salvatur sine gratia, cui semper habitus Theologici, & morales infusi, sunt conjuncti. Probatur autem conclusio 1. ex multis Scripturæ textibus, quos vide apud eundem Eximium cit. mod. section. n. 6. maximè vero ex illo ad Hebr. 11. v. 6. Sine fide autem impossibile est placere DEO. Tridentinum etiam sess. 6. c. 7. ait de fide: Sine qua nulli unquam contigit justificatio. & c. 8. ait: Fides est humana & salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere DEO. Idem fusè afferunt SS. Patres, Augustinus, Leo, Fulgentius, aliisque apud Suarez loc. mod. cit.

Dico 2. Non sufficit fides tantum naturalis, aut latè dicta. Prob. Est damnata propositio 23. ab Innocentio XI. Fides latè dicta, ex testimonio creaturarum, simili ve motivo, ad justificationem sufficit: ergo requiritur fides strictè dicta, seu quæ revolvitur in testimonium DEI, & non in testimonium creaturarum, vel simile motivum inferius. Ulterius S. Paulus, postquam ad Hebreos, 10. v. 38. dixit: Justus autem meus ex fide vivit: ut explicet, de quali fide loquatur, statim subiungit c. 11. v. 1. Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium: adeoque loquitur de fide supernaturali, & strictè dicta, quæ scilicet est fundamentum spei supernaturalis; hujus enim fundamentum est fides praefixa revelationi, seu testimonio DEI, nobis aeterna bona, & seipsum possidendum promittens: & fides, quæ tendit in ea, quæ nondum apparent: de qua etiam fide paulò post addit Apostolus, sine ea impossibile esse placere DEO.

Sed & Tridentinum sess. 6. can. 3. de justificatione, sic definit: Si quis dixerit, sine præveniente spiritu Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit: ergo loquitur de fide supernaturali. Dum autem idem Concilium ead. sess. 6. agens de modo præparacionis ad justificationem, ait, quod eatenus homines ad eam disponantur, quatenus sunt credentes, vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, planè indicat fidem, quæ requiritur, non esse qualemcumque latè dictam, sed nixam revelatione Divina.

596. Dico 3. Actus fidei ita necessarius est adultis, ut per se debeat elici re ipsa, nec sufficiat elicitus in voto. ita cum communissima Suarez cit. disp. 12. de fide sec. 2. n. 12. Dixi per se; nam, si per accidens fieret, ut infans baptizatus abstraheretur inter barbaros, inter quos nihil de religione audiret, & aliquo exiguo tempore vivens post rationis usum, nihil contra legem naturalem graviter peccaret, atque sic moreretur, videntur Suarez, ibidem n. 16. Lugo, & Maurus, censere, talem non ut adul-

tum:

tum, sed ut quasi infantem probabiliter salvandum. Prob. conclusio hac ipsa communissima auctoritate doctorum, qui textus Scriptura explicant, de actu fidei reipsa elicito. Insuper doctores advertunt, Christum Marci 16. v. 16. dixisse: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: postea autem de sola fide subiunxit: Qui verò non crediderit, condemnabitur: & ex his Domini verbis inferunt, magis necessariam esse fidem, quam baptismum: cùmque hic sit necessarius, saltem in voto, illam necessariam esse reipsa. Iidem advertunt, S. Paulum ad Hebr. 11. ubi probat, fidei justificatos fuisse Patres antiquos, semper afferre exempla fidei reipsa elicita, & non tantum habitæ in voto.*

597. Confir. 1. ex Haunoldo l. 3. tr. 1. c. 8. n. 380. Si sufficeret fides in voto, tunc fides omnium articulorum fidei esset eodem modo necessaria (nam omnium fides est necessaria in voto, estque medium institutum ad salutem, adeoque omnium fides est necessaria necessitate medii in voto) sed hoc est falsum: ergo fides aliquorum debet esse necessaria necessitate medii reipsa, & non tantum in voto. mi. est clara; nam omnes Theologi faciunt discrimen inter articulos fidei, dicuntque, aliorum fidei esse magis necessariam, quam aliorum: & vel maximè necessariam esse fidem articuli de DEO remuneratore, cuius fidei necessitatem specialiter commendat S. Paulus ad Hebr. 11. v. 6. dum ait: *Credere enim oportet accedentem ad DEUM; quia est, & inquit in rebus se, remunerator sit. Nec Theologi tantum volunt dicere, fidem unius articuli esse magis necessariam, quam alterius, necessitate præcepti: sed etiam esse magis necessariam necessitate medii. videri etiam potest Suarez de fide disp. 12. sec. 2. n. 12.*

598. Dico 4. Fides explicita DEI, non tantum ut existentis, sed etiam ut remuneratoris supernaturalis, est adultis necessaria necessitate medii. ita omnes, maximè post Innocentium XI. damnantem hanc propositionem 22. *Non nisi fides unius DEI necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita remuneratoris. Infertur etiam hæc conclusio ex textibus, paulò ante citatis, quibus dicitur, credi deberē de DEO, quod sit, & quod remunerator sit: item, fidem esse substantiam rerum sperandarum, scilicet à benignitate DEI remuneratoris. Ubi notat Suarez disp. 12. de fide sec. 3. n. 8. omnes auctores intelligere remuneratorem supernaturalem; quia ut talis est fundamentum spei, quæ tendit ad supernatura-*

lia. 599. Ulterius notat idem Eximus cit. disp. 12. de fide sec. 3. n. 3. posse per fidem credi in DEUM verum, licet per ignorantiam inculpabilem aliquid fallum de illo per aliū actum cogitetur; nam rusticī ex invincibili ignorantia sœpe aliquid affingunt DEO, quod ei non competit: imò Theologi etiam circa prædicata DEI, maximè contingentia, sibi contrarii sunt: altera igitur eorum

pars debet falsi aliquid de eo opinari. Verum igitur DEUM credit, qui eum sub tali conceptu credit, ut discernat eum ab omnī creatura, & insuper credat, eum esse esum̄ perfectum, primum rerum omnium principium, summè sapiens, omnipotens, omniscium, cui summus cultus, & summa fides debetur. Per remuneratorem autem intelligitur DEUS summè providus, & justus, qui cuicunque juxta merita sua reddit mercedem: quin etiam veniam, gratiam, atque beatitudinem, dare paratus est: contra etiam ipsum offendientibus, infligere penas. Addo huc obiter, dici, DEUM cognosci ut objectum naturale, quatenus cognoscitur sub prædicatis, quæ naturali lumine possunt cognosci: sub aliis vero prædicatis, quæ ex supernaturali tantum illustratione agnoscentur, dicitur, cognosci ut objectum supernaturale.

600. Dico 5. Fides explicita mysterii SS. Trinitatis, vel Incarnationis Christi, aut Christi redemptoris, reipsa habita, probabiliter non est necessaria necessitate medii, quamvis sit necessaria necessitate medii saltem in voto, sicut baptismus, ut recte Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 18. Conjungo utrumque mysterium; quia de utroque videtur esse par ratio: nec potest recte intelligi unum sine altero, ut consideranti facile patet. Conclusionem hanc tenent Suarez de fide. disp. 12. sec. 4. n. 11. Haunoldus l. 3. tr. 1. c. 8. n. 406. & 407. Illsung tr. 3. disp. unica art. 1. n. 32. Lugo de fide disp. 12. sec. 4. n. 91. (ubi ait, hanc esse inter nos recentiores communem) & alii multi apud Layman l. 2. tr. 1. c. 8. n. 5. qui hanc sententiam saltem æquè probabilem censem.

Prob. conclusio 1. negativè; quia tam gravis necessitas, nec ex Scripturis, nec ex Patribus, nec ex alio medio, potest ostendi; nam loca, aut testimonia Scripturæ, vel Patrum, quæ adducuntur, ad summum probant necessitatem medii in voto. Prob. 2. etiam aliqualiter positivè. Ut argumentatur Suarez, non possunt omnes articuli fidei simul tradi: ponatur ergo catechumenus, qui postquam credidit, DEUM esse, & supernaturalem remuneratorem esse, atque attritionem de peccatis elicit, incidat subito in morbum, & defectum sensuum, aut amentiam: talis planè debet baptizari: ergo debet, saltem posse consequi absque explicita reali fide in Christum. Pariter, si quis in sylvis nihil de Christo audisset: at legem naturalem servasset: postea autem illuminaretur, ut agnosceret DEUM supernaturalem remuneratorem: cur talis non possit, DEUM supernaturaliter super omnia diligere, & salvare? Certe dicere, DEUM tales casus non permisurum, est gratis id dicere: sicut etiam dicere, DEUM semper talem illuminaturum quoque de Christo, est absque necessitate miracula multiplicare.

601. Dicere autem, DEUM tali homini non daturum auxilium, ad diligendum DEUM super omnia, quoad usque is prius sit instructus de mysteriis SS. Trinitatis, aut incar-

incarnationis, non esset conveniens bonitati Divina; quia restringeretur benignitas DEI in lege nova; in antiqua enim lege, explicita fides de SS. Trinitate, aut de Christo, non fuit necessaria. Accedit, quod talis homo in sylvis, qui non haberet occasionem discendi mysterium SS. Trinitatis, vel Incarnationis, quidquid faceret, justificari non posset: nisi pro rōbus miraculose ei notitia de SS. Trinitate, & incarnatione ingereretur: quod DEUM semper facturum non probatur, eo ipso; quod non probetur ea notitia necessaria, videri potest Suarez cit. disp. 12. de fide. sec. 4. a n. 11. ubi hanc rationem fusē dedit.

Aliud est, quod DEUS in hac provisio-
nem nolit concurre ad actum charita-
tis cum eo, qui tantum credit DEUM esse,
non autem credit esse remuneratorem. nam
hoc probatur, tum ex omnibus illis ratio-
nibus, quibus probavimus, hanc fidem ex-
plicitam reip̄a esse necessariam necessita-
te medii: tum etiam ex eo, quod istud præ-
dicatum DEI sit longè facilius agnoscibile,
& consequenter facienti, quod est in se, non
sit absconditum. Confirm. à Medina, Sa, &
aliis. Inter Christianos videntur reperiri ali-
qui ita rudes, ut ista mysteria vero concep-
tu non videantur apprehendere, conse-
quenter explicitè non credere: ergo. Et quid
dicendum de mutis, & simul furdīs, à nativ-
itate, qui difficulter verum conceptum de
his mysteriis edoceri possunt? nam per
signa a verbis distincta vix, aut ne vix qui-
dem poterit ingenerari verus conceptus my-
sterii SS. Trinitatis, cui nihil in terris vel à
longè eit simile: & tamen, si isti homines
adulti sint, fidem necessariam necessitate me-
dii habere debent.

602. Dico 6. Necessitate gravis præ-
cepti omnes fideles debent credere explicitè
reip̄a quod substantiam, quæ in sym-
bolo Apostolorum continentur. ita communi-
nis cum S. Thoma 2. 2. q. 2. ab art. 5. usque ad
8. & Suarezio de fide disp. 13. sec. 4. n. 5. Prob.
Hanc fidem exigunt Concilia, Agathense,
Bracharense, & Cabilonense, apud Haunoldum
l. 3. tr. 1. c. 8. controv. 5. n. 409. &
sumitur ex C. Baptizandos. 58. & C. Non li-
ceat. 59. dift. 4. de Conférat. Ratio ulte-
rior est; quia Christianus debet saltem pri-
maria capita suæ religionis explicitè crede-
re: atqui ista continentur in symbolo: ergo.
Et videntur sanè ideo Apostoli symbolum
confessisse, ut fideles haberent compendi-
um eorum, quæ nōsse deberent.

603. Notandum autem 1. ex Suarez de fide
disp. 12. sec. 3. n. 1. quod fides explicita
sit duplex. Una est perfecta, atque distincta,
per quam quis non solum assentitur mysterio,
sed etiam scit, illud explicare, & aliquam ejus
rationem reddere: quæ fides non requiri-
tur ab omnibus; cùm non omnes ejus sint
capaces; nec rudes eam communiter habe-
ant. Altera est minus perfecta, per quam
res in se, & sub propria ratione creditur: cui
opponitur fides implicita, vel confusa, quæ
scilicet aliquid credit, tanquam in alio uni-

versali materiali objecto contentum: & hanc
fidem explicitam, circa mysteria in symbo-
lo contenta dicimus, quoad substantiam es-
se necessariam necessitate præcepti.

Notandum 2. dici, ea debere cre-
di quoad substantiam, hoc est, quoad prin-
cipalia objecta (qualia videtur Haunoldus l.
3. tr. 1. c. 8. n. 409. velle inesse aliqua sal-
tem singulis articulis) non tamen quoad ea,
quæ sunt tantum dicta tanquam accidentia,
e. g. quod Pilatus fuerit judex, qui Christum
condemnavit. Disputant tamen adhuc
doctores, quænam propriè dicenda sint spe-
ciale ad substantiam, quænam ad acciden-
tia: sed hoc speculativè fusus examinare
non videtur valde utile; cùm vix aliquid
solidi possit statui, & in praxi utique fide-
les debeat instrui de omnibus, quæ in to-
to symbolo continentur.

604. Quæ autem debent explicitè cre-
di, debent credi sub aliquo vero conceptu:
sufficit tamen, si conceptus iste sit imper-
fectus; nec enim rudes, vel rustici, debent
subtilitates quascunque intelligere. Sic e. g.
debent fideles omnes credere, Christum es-
se DEUM, & hominem, nec esse duos Chri-
stos, vel duas personas: non autem de-
bent credere, vel intelligere, quomodo hu-
manitas unita sit hypostaticè Divinæ Personæ:
debent credere carnis resurrectionem: non
autem intelligere, quomodo ea contingat.
Haunoldus. l. 3. tr. 1. c. 8. n. 410. censet, esse
quoque gravem obligationem, ut quis sciat
formare crucem, atque, hanc esse commu-
nem doctorum: ipsum autem symbolum
memoriā tenere, quoad ipsa verba, non est
saltem graviter præceptum, id, quod Suarez
de fide disp. 13. sec. 5. n. 8. afferit, tanquam
certum: qui etiam sec. præc. seu 4. n. 12. af-
ferit, non constare sufficienter de præcepto
gravi sciendi memoriter orationem Domini-
nicam: quanquam utique valde turpe, &
fors aliquando per accidens, saltem ratio-
ne scandali, graviter peccaminosa esse pos-
set hæc negligentia, & ignorantia.

605. Dico 7. Debet quivis fidelis scire,
vel nōsse ea sacramenta quoad substantiam,
quæ ipse debet suscipere; unde quivis adul-
tus fidelis, qui peccare potest, debet scire
fructum, & obligationem, ac dispositio-
nem necessariam, ad dignè recipienda sacra-
menta, baptismi, poenitentia, & Eucharistia;
quia debet utique quivis nōsse ea, ad quæ
dignè recipienda obligatur. Debet etiam
quivis scire præcepta decalogi; nam hæc
quivis debet observare. Non quidem requi-
ritur, ut quis memoriter, & ordine ver-
borum, ea recitare sciat: sed tamen requi-
ritur, ut singulorum substantiam ita teneat,
ut pro occasione sciat, hoc esse faciendum,
vel fugiendum. Pariter etiam debet quivis
nōsse præcepta Ecclesiæ, saltem prima
quatuor, quæ quævis concernunt: uno
verbo: debet quivis necessitate præcepti
nōsse ea omnia, quorum notitia ad vitam
Christianæ ducendam omnibus in communi
necessaria est; cùm enim quivis teneatur ad
vitam sic agendam, tenetur etiam ad pro-
curan-

curanda media, sine quibus vitam debito modo agere non potest: inter quæ præcipue est notitia dicta.

606. Hactenus dicta pro fidelibus in genere, non sufficiunt cuique in specie, ut est per se clarum; nam in specie quilibet debet habere tantam notitiam mysteriorum, & etiam moralium præceptorum, quanta necessaria est ad rite fungendum officio suo, & vitam pro suo statu pœ, & justè, seu vere Christianè ducendam, itemque actiones suas omnes rite peragendas. Unde, e.g. qui vult matrimonio jungi, debet scire hujus sacramenti fructum, finem, & obligacionem, ac dispositionem, ad id recipiendum necessariam: & sic de aliis. Item plura debet scire civis, quam rusticus: mercator, quam alius, circa licentiam contractuum: plura item advocatus, & judex, quam partes litigantes. Maxime autem debent præ aliis docti esse animarum pastores, à quibus istæ normam vivendi debent accipere. Hinc gravis peccati rei sunt, qui consciūtuae incitiae se gravibus negotiis temere miscent, & acceptant officia, quibus dein ex ignorantia culpabili male administratis gravia damna in alios emergunt.

607. Dico 8. Non sufficit, mysteria fidei semel credidisse: sed debent per se, ex obligatione ipsius præcepti fidei, actus fidei sibi præcipue elicere. Ita defacto certa post Alexandrum VII. & Innocentium XI. qui damnaverunt propositiones hac de re varias: & in primis Innocentius XI. hanc 65. Sufficit illa mysteria semel credidisse, item 16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum sc. item 17. Satis est, actum fidei semel in vita elicere. Rursum Alexander VII. hanc 1. Homo nullo unquam vita sua tempore tenetur, elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum Divinorum, ad eas virtutes pertinentium: quibus affines sunt aliae tres damnatae ab Innocentio XI. scilicet 5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis DEI semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus. & 6. Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga DEUM. & 7. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus.

608. Sed quæres, quoties igitur detur per se, ratione præcepti fidei, obligatio elicendi actum fidei. Resp. breviter, & ex occasione hujus questionis, de actibus omnium trium virtutum Theologicarum; cum de omnibus tribus par ratio esse videatur. In primis, ut ex propositione 6. Innocentii XI. inferitur, non potest quis tales actus differre ultra quinquennium, & si quis id faceret, speciali peccato, contra præcepta positiva harum virtutum, graviter peccaret: sed nimis etiam laxum mihi videtur, quod quis usque ad quinquennium possit, eos actus differre; etsi enim oppositum necdum damnatum sit, non ideo est verum, ut Pontifex ipse testatur, dum sub finem Constitutionis ait, se dam-

nando istas, non propterea alias prepositio-nes approbare.

609. Dico itaque 9. Quivis fidelis re-
netur per se, & sub gravi peccato, saltem se-
mel intra annum, actum fidei, spei, & chari-
tatis, elicere. Ita Gormaz de actu charita-
tis in tract. de charitate n. 106. & par est
ratio de actibus aliarum virtutum Theolo-
gicarum: imò major de actu fidei; cùm hic
magis necessarius sit, ad vitam Christianam,
& reliquarum virtutum exercitum, tan-
quam fundamentum omnis justitiae. Prob.
conclusio. Actus isti debent elicere intra ta-
le tempus, ut non posit dic, eos nimis diu
differri, ne scilicet nimis diu obliviscamus
DEI, non credendo: vel tantum creaturas
desideremus, & amemus, non sperando, nec
amando creatorem, quod utique per se
graviter indecens est: atqui, si actus isti
diferantur ultra annum, certè censemur ni-
mis diu differri, ut in simili videtur sentire
Ecclesia, quæ ideo confessionem, & Eucha-
ristię sumptionem annuam præcipit; quia
aliás videtur nimis diu differri: ergo.

Nec dici potest, hanc obligationem an-
nuam esse nimis gravem; eamque sufficien-
ter non probari; nam sufficienter probatur
ex ipsa sat manifesta indecentia ulterioris di-
lationis: deinde gravis non est hæc obligatio:
certè erubesceret quivis Christianus, si de
se deberet fateri, quod ipsi difficile accidat,
semel intra annum elicere actum fidei, spei,
aut charitatis: imò etiam videtur, quod erub-
escere deberet, si diceret, sibi difficile esse,
aliquoties per annum talem actum elicere;
unde in conclusione dixi saltem semel; nec
enim negare velim, fors aliquanto sapienter
dari hanc obligationem.

610. Dico 10. Præceptum istarum vir-
tutum etiam per se obligat, in initio, & fine
vitæ moralis, seu usus rationis. Intelligen-
da autem est conclusio de initio, & fine vi-
tæ moraliter sumpto, ut scilicet sub initium
vitæ non diu differantur actus virtutum istarum:
& circa finem vitæ, moraliter accep-
tum, seu quando videtur finis iste morali-
tate adesse, iterum eliciantur. Hæc con-
clusio ita explicata, à nemine negatur, ut etiam
ait Suarez disp. 13. de fide sc. s. n. 6. quia
omnes admittunt, hominem ad istarum virtutum
actus eliciendos teneri, in initio, & fine
vitæ, moraliter sumptis: quin imò sunt au-
tores, qui hac obligatione non contenti,
asterunt, hominem obligari ad eliciendos
hos actus, statim in primo physico instanti
vitæ moralis, seu usus rationis: de qua re
num sequenti.

Probatur autem ista conclusio 1. hac
ipsa communissima autoritate, ex qua se-
pius colligi debent præcepta Divina positi-
va, quæ DEUS liberè potuit ponere, vel
non ponere. Probatur 2. ratione. Finis
præceptorum, ad virtutes Theologicas spe-
stantium, est, ut DEUM agnoscamus, defde-
remus, & diligamus, tanquam primum prin-
cipium, & ultimum finem: ergo convenien-
ter dicitur, quod ista præcepta obligent in
principio, & fine vitæ; nam initium vitæ
respon-

respondet primo principio, & finis vitæ fini ultimo.

Confirm. Effet valde inordinatum, si quis evidenti credibilitate agnoscere DEUM loquenter, & diutius differret ei assentiri, seu credere: itemque, si agnitus infinitum bonum non appeteret, sed diu tantum creata desideraret: & par est ratio de amore, quem utique debet quilibet bono infinito, & agnito ut tali: nec licet diu sum amorem solis inferioribus impendere, neglecta, vel seposita supra bona bonitate: ergo est obligatio, in principio vita moralis DEO credendi, in eum sperandi, atque eum diligendi. Quod autem spectat ad obligationem in fine vita, datur etiam ratio a patritate desumpta à SS. Eucharistia, cuius sumenda præceptum obligat in articulo mortis. Ex quibus collige, eos, qui ad juvandos moribundos vocantur, inter primas curas habere debere, ut cum iis actus istarum virtutum eliciant.

611. Dico 11. Non est obligatio sub gravi elicendi actus virtutum Theologicorum, fidei, spei, aut charitatis, statim in instanti physicè primo, aut physicè ultimo vita moralis. Ita Sanchez in *præc. decal. 1. 2. c. 35. n. 7.* Suarez tom. 4. in 3. p. *disp. 11. sér. 2. n. 14.* Vasquez, Valentia, Azor, & plures alii. Probatur. Præceptum tam graviter, seu sub pena æterni ignis obligans, tam teneræ ætati impositum, & quidem statim implendum, non videtur consonum suavitati Divinæ providentia: ergo non datur: saltem non est asserendum, nisi valde efficaciter probetur, quod non sit. Et par, immo major est ratio de ultimo instanti vita; quia tunc homo præ imbecillitate virium corporis, & animæ, sepe non est amplius physicè, & saltem ordinariè non est moraliter potens, tales actus elicere: ergo DEUS non imposuit homini tam grave præceptum. Et punto, quod quoad hanc partem conclusionis, seu ultimum physicum instans vita, omnes autores facile nobiscum convenient.

Confirm. 1. Omnes ferme pueri laborant invincibili ignorantia istius præcepti; cum prius nondum prædicti usū rationis, nec potuerint de eo prudenter dubitare, nec in illud inquirere, nec etiam ab aliis, utpote rationis incapaces, illud discere: atqui non est censendus DEUS tale præceptum posuisse, quod saltem ordinariè nemo, quem obligare deberet, sufficienter scire possit: ergo. Confirm. 2. Ante illam quasi vigiliam rationis, pueri ad nullum præceptum obligantur, nec sunt capaces obligationis: ergo non statim videntur à DEO tam arctè, & severè obligari, præsertim, cum nullus possit discerneré primum physicè momentum, vel instans, consequenter neque possit ex certa intentione illud præceptum implere,

612. Dico 12. Sæpius adhuc præceptum fidei (& idem est de præcepto spei, & charitatis) obligat per accidentis, hoc est, non ratione sui, sed ratione accidentalis circumstantiæ, e. g. quando tentationes contra fidem insurgunt, quas quis judicat sine actu fi-

dei à se vinci non posse. 2. quando fides exteriùs profitenda est, ne scilicet verba sint mendacia. 3. sæpe fides est necessaria ad actus aliarum virtutum præceptos ritè elicendos. Addo tamen sub finem, non teneri aliquem ad actum fidei elicendum toties, quoties ei articulus quidam sufficienter proponitur; nam modò tunc non contradicat, vel dubitet, potest abstrahere; alias deberet aliquis saepè, dum studet, actus tales elicere, & à studiis impediri. Verum omnes alias accidentales circumstantias, in quibus detur, vel non detur, obligatio ad actus virtutum Theologicarum elicendos, pluribus examinare, nimis foret prolixum, & potius spectat ad Theologiam moralem, quam speculativam.

ARTICULUS II.

Solvantur Objectiones.

613. **O**b. 1. contra 1. 2. & 3. conclusionem. Potest elicere actus charitatis ante actum fidei strictè dictum: sed per hunc potest aliquis salvare: ergo actus fidei strictè dictus, non est simpliciter necessarius, necessitate medii ad salutem. ma. prob. potest elicere pia affectio supernaturalis post solam illustrationem supernaturalem: ergo etiam actus charitatis. Confir. Sufficit ad actus aliarum virtutum actus fidei tantum virtualis, seu fidei objectiva: ergo etiam ad actum charitatis: ergo non opus est actu fidei formalis. Resp. neg. ma. ad prob. conc. ant. neg. cons. Piam affectionem non potest præcedere actus fidei; unde debet sufficere alia superna illustratio: at vero actum charitatis potest præcedere actus fidei, & insuper ex nostris argumentis constat, DEUM ita ordinasse, ut non eliciatur actus charitatis ante fidem. Ad confir. neg. ult. cons. quia non potest elicere actus fidei virtualis, nisi prius elicitus sit actus fidei formalis, ut constat ex dictis n. 44. unde hoc saltem evincitur, quod non possit aliquis salutem consequi, nisi eliciebit aliquando actum fidei formalis.

614. Ob. 2. Cornelius centurio *Actor.* 10. v. 2. dicitur *religiosus, ac timens DEUM*, antequam crediderit: ergo potuit etiam salvare ante fidem. Confir. Propositio damnata citata n. 395. potest explicari de fide tantum naturali: ergo nihil ex ea probatur. Resp. neg. ant. Cornelius habuit utique fidem in DEUM remuneratorem, quamquam necdum haberuit explicitam de Christo, de quo inferius. Certè Arausicanum II. can. 25. sic definit: *Unde manifestissime credendum est, quod & illius latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit, & Cornelii centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachei, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides, non fuit de natura, sed Divine largitatis donum.* Et utique Concilium loquitur de fide Cornelii

nelli ante adventum S. Petri; nam loquitur de ea, quam habuit, dum ad eum Angelus missus est: sicut de fide Zachæi, ante Christum hospitio exceptum; loquitur enim de ea fide, qua id meruit. Angelicus autem 2.2. q. 10. art. 4. ad 3. sic scribit. *De Cornelio tamen sciendum est, quod infidelis non erat; alioquin ejus operatio accepta non fuisset DEO, cui sine fide nullus potest placere: habebat autem fidem implicitam, nondum manifestata Evangelii veritate.* Ad confir. neg. ant. nam fuere Catholici autores, qui eam propositionem defenderant; hi autem utique de fide aliqua, seu illustratione supernaturali loquebantur; alias fuissent Pelagiani, vel Semipelagiani.

615. Ob. 3. contra 4. conclusionem. Poteſt amari DÉUS, qui cognoscatur ut remunerator, modò cognoscatur ut summè amabilis: ergo ſinē fide, de DEO remuneratore, poteſt elici actus charitatis: ergo ſinē fide poteſt dari iuſtificatio, & ſalus. Confir. 1. Amor, tendens in DEUM ut remuneratorem, eſt tantum amor concupiſcentiæ: ergo non eſſet actus charitatis. Confir. 2. Sancti, quando ardentissimè DEUM amant, à pœniſ, & præmiis, preeſcindunt: ergo. Resp. neg. ant. Vel ad amorem amicabilem requiritur, ut cognoscatur amicus redamans, adeoque remunerator: vel certè DÉUS in hac providentia non vult concurrere ad actum amoris, niſi prævius aliquando fuerit actus fidei de DEO remuneratore, ut jam iñſinuavimus n. 601. Ad 1. confirm. conc. totum. Amor charitatis non tendit in DEUM remuneratorem ut motivum: sed tantum preeſupponit fidem, de illo priùs elicitam, tanquam conditionem, ſaltem ex ordinatione Divina preequiritam.

Ad 2. confir. dist. ant. Sancti, dum amant DEUM, preeſcindunt ſepe à præmiis, conc. vel om. ant. preeſcindunt ſemper. neg. ant. & conf. Non dicimus, quemlibet actum amoris debere preecedere fidem de DEO remuneratore: ſed dicimus primum actum charitatis (ſi per hunc homo omnium primò iuſtificandus eſſet) non poſſe, ſaltem ex ordinatione Divina, elici ſinē prævio actu fidei de DEO remuneratore: quod noſtræ conclusioni ſufficit: quamvis neque ad omnes reliquos actus charitatis, ſaltem per longum tempus, DEUM velit concurrere ſinē priùs elicto actu fidei de DEO remuneratore; cum homo etiam debeat ſepiuſ elicer actum ſpei, ad implendum preeceptum ſpei: quod ſi implore nolet, actum charitatis elicare non poſſet.

616. Ob. 4. contra 5. conclusionem. ſepiuſ Scripturæ inculcant necessitatem fidei in Christum: ergo hæc eſt necessaria necessitate medii. ant. prob. adducendo textus. ſic ad Rom. 3. v. 22. *Justitia autem DEI per fidem JESU Christi in omnes, & ſuper omnes, qui credunt in eum.* Ad Galat. 2. v. 16. *Non iuſtificatur homo ex operibus legis, niſi per fidem JESU Christi.* Actoř. 4. v. 12. *Non eſt in alio aliquo ſalus; nec enim aliud nomen eſt ſub caelo datur hominibus,*

in quo oporteat nos ſalvos fieri. Joannis 3. v. 14. *Sicut Moysés exaltavit ſerpentem in deferto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat.* Joannis 17. v. 3. *Hac eſt autem vita aeterna, ut cognofcant te ſolum DÉUM verum, & quem iuſtiſti JESUM Christum.*

Respondent 1. quidam diſtinguendo dupli- cem fidem Christi: unam, qua habet pro ob- jecto Christum, & potius dicenda eſtet fides de Christo: alteram, qua eſt ex meritis, & ex doctriña Christi: & hæc etiam eſt fides de DEO remuneratore, qua eſt ſimplicer ne- ceſſaria. Resp. 2. neg. conseq. Testimonia hæc, ſi ſumant ad mentem adverſariorum, ut jacent, nimium probant, ſcilicet, quod ne- mo fit ſalvandus, niſi poſt explicitam nomi- nis JESU confeſſionem, vel, niſi oculis corporeis videtur Christum crucifixum: ut Iudei non ſunt fanati, niſi poſt aspectum fer- pentem. Primus itaque, & ſecundus tex- tus, intelligitur de fide ex meritis Christi, ſinē qua non proſunt opera legis: vel, ſi tibi ſcrupulum in primo textu movet illud: qui credunt: dici poſt, debere credi Christum, ſaltem implicitè, quatenus DÉUS eſt remune- rator per media ſibi placita, inter qua pree- ceptum eſt Christus, tanquam auctor, & cauſa- ritoria omnis remunerationis. Nec tamen ex hac reſpoſione ſequitur, quod fides in Christum non magis requiratur, quam fides in omnium aliorum mysteriorum; nam fides in Christum primario requiritur neceſſitate preecepti: non autem ita primario requiri- tur fides aliorum mysteriorum.

Tertius textus tantum probat neceſſi- tam preecepti, vel, ſi de mediis loquitur, loquitur de meritis Christi, qua eſt me- dium abſolute neceſſarium ad ſalutem no- stram: non verò fides explicita de Christo. Quartus textus non petit omnimodam pa- ritatem; alia, ut dictum, deberemus Christum corporaliter aſpicere: ſed tantum vult, mortem Christi eſſe neceſſariam ad ſalutem hominum. Quintus probabilitus loquitur de viſione beatifica DEI, & Christi filii DEI. Si de vita cauſali intelligatur, non intendit adſtruere omnimodam paritatem quoad ne- ceſſitatem inter fidem utriusque objecti.

617. Ob. 5. SS. Patres exigunt fidem explicitam de Christo: ergo. ant. prob. SS. Patres dicunt, Sanctos in Christum ſperan- tes, & ipſum expectantes, ſalyandos eſſe: omnes ex fide Christi iuſtificari: utrumque populum, ſcilicet antiquorum Iudeorum, & ſecutorum poſtea Christianorum, JESUM confeſſionis voce laudare: ſinē fide Evange- lii nihil ſufficere: neminem etiam ante Christum, ſinē fide in illum, coronam martyrii confeſcutum fuifſe &c. ergo. Resp. dist. ant. SS. Patres exigunt eam fidem, tanquam neceſſarium neceſſitate preecepti. conc. ant. tanquam neceſſarium neceſſitate medi. neg. ant. & conf. ad prob. omnes illi modi lo- quendi non probant, quod adverſarii volunt; nam 1. ex illis, qui ſperant explicitè in Chri- ſtum, ſalyandi ſunt plures, ſed non ſoli. 2. o- mnes

mnes ex fide Christi, hoc est, quæ ab ipso tradita est, & quam, saltem implicitè, quivis tenere debet, justificantur. 3. Populus uterque nomen JESU in celo unanimi voce laudabit; nam in terris id certè in antiquo testamento vix paucissimi fecerunt; & tamen non est credendum, neminem præter eos salvatum fuisse. 4. Fides Evangelii totius utique non est necessaria explicitè talis, sed tantum talis implicitè. Adde, quod S. Athanasius (ex quo hæc objectio fit) loquatur de iis, qui eam fidem, sufficienter prop̄positam, noluerunt amplecti: adeòque tantum loquatur de necessitate præcepti. 5. Licet nulli consecuti sint martyrii coronam sive fide explicita in Christum, potuerunt tamen sine ista illam consequi, vel saltem alià viâ salvare.

Circa alios etiam SS. Patrum textus nota, eos valde convenienter explicari posse, vel de necessitate non negandi Christum, aut SS. Trinitatem: vel de fide Christi, non ut objecti, sed ut auctoris: hoc est, non ut Christus tanquam objectum per aliquem actum fidei explicitè credatur, sed tantum, ut habeatur fides, aut doctrina, à Christo tradita: vel eos textus exponi posse de fide implicita, seu in voto: vel etiam de necessitate, non respectu cuiusque fidelis, sed tantum respectu Ecclesie, ad cujus conservationem medium necessarium est fides explicita in Christum.

618. Ob. 6. S. Thomas nobis adversatur; nam in 3. dist. 25. q. 2. art. 2. questione 2. in corp. ait: Post adventum Christi, quia jam mysterium redemptoris implementum est, & corporaliter, & visibiliter, & predictatim, omnes tenentur ad explicitè credendum. Et si aliquis instructorem non haberet, DEUS ei revelaret, nisi ex sua culpa remaneret. & q. 14. de veritate (qua est de fide) art. 11. in corp. ait: Tempore vero gratia omnes majores, & minores, de Trinitate, & redemptore, tenentur explicitam fidem habere. & ad 1. docet, eum, qui in sylvis esset natus, & ex parte sua impedimentum non ponere, sed ductum naturæ sequeretur, si alium instructorem non haberet, vel per internam revelationem, vel per necessarium predicatorem, de necessariis instruendum: ergo. Confr. C. Firmiter de summa Trinitate. dicitur, in lège gratia neminem salvare, nisi sit in Ecclesia Christi: verba sunt: Una vero est fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur: sed non est in Ecclesia Christi, qui non explicitè credit in Christum: ergo.

Resp. Multi ex Thomistis negant, S. Thomam esse nobis contrarium: volūtque, debere S. Doctorem intelligi, quod tantum velit, quod post promulgationem Evangelii fides explicita SS. Trinitatis, aut Christi, necessaria sit in voto, sicut baptismus; non enim negat Angelicus, posse aliquos, post promulgatum Evangelium, sine fide explicita de Christo, per actum charitatis iustificari: sed potius contrarium docet de Cornelio centurione, qui vivebat post

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

promulgatum Evangelium, & de quo 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. ait: Ante baptismum Cornelius, & alii similes, consequuntur gratiam, & virtutes, per fidem Christi, & desiderium baptismi, implicitè, vel explicitè: ergo juxta S. Doctorem, fides implicita in Christum sufficit ad gratiam acquirendam, etiam aliquo tempore post promulgatum Evangelium.

619. Dein valde dubium est, an S. Doctorem locis objectis loquatur de necessitate medii, vel tantum de necessitate præcepti; nam ait tenentur, quod ex se tantum significat necessitatem præcepti. Rursus q. 14. de veritate. art. 11. in corp. ait: Hoc tempore majores (hoc est, aliorum doctores) omnia, quæ sunt explicitè fidei, credere tenentur: id est, omnes articulos, de quibus certum est, eos esse de fide: quod intelligi non potest de necessitate medii, sed tantum præcepti; nam, et si aliquis doctor, vel Episcopus, negligentiam gravem commisisset in addiscendis mysteriis, adeò, ut sibi commissos non potuisset instruere, non ideo carerer necessariis mediis ad salutem; nam, modò sciret alia, quæ omnibus necessaria sunt, & in articulo mortis, quando non amplius posset comparare sibi illam majorem scientiam, debitam ageret penitentiam, tamen posset salvare, ut nemo negat.

620. Verum est, S. Doctorem addere, quod DEUS, si homo ex sua parte nullum impedimentum ponens, sed ductum rationis lequens, aliter instrui non posset, eum, vel per extraordinariam illustrationem internam, vel per submissum prædicatorem, instrui faceret: sed tamen potest probabiliter dici, S. Doctorem sentire, quod DEUS etiam in necessariis necessitate præcepti, saltem in præcipuis, & sine quibus valde difficilis est salus, talem hominem aliquando instruī faceret. Certè nobiscum sentiunt insignis Thomista Richardus de Media Villa (quiteste Bellarmine imitatur doctrinam S. Thomæ) Sotus, Bartholomeus Medina, Canus, Banez, & alii apud Sanchez l. 2. in decal. c. 2. & Layman loco citato n. 600. relati. Hinc etiam Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 5. existimat, S. Thomam tantum loqui de necessitate præcepti. Ad confirmat. dist. ma. dicitur, neminem salvare, nisi sit in Ecclesia Christi in voto. conc. ant. nisi sit in ea per acceptum baptismum, qui est janua ad Ecclesiam, vel per explicitam fidem in Christum. neg. ant. & cons. alias baptismus finalis non iustificaret.

621. Ob. 7. S. Augustinus variis locis exigit, tanquam medium necessarium ad salutem, fidem in Christum. Sic l. 1. ad Simplicianum q. 2. circa principium ait: In quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad regnum cœlorum, sicut in catechumenis, sicut in ipso Cornelio, antequam sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesia. & infra: Non tamen solùm concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniatur aeternam. Idem S. Pater ait. l. 18. de civitate DEI. c. 47. etiam ante

Christi adventum, ut pertineret ad coelestem Jerusalem, nemini concessum fuisse nisi cui divinitus revelatus est unus mediator DEI, & hominum, homo Christus IESUS: ergo multò magis sentit, id nemini concessum fuisse post adventum Christi. Similia assert Maurus.

Resp. S. Augustinum benignè interpretandum esse. Certè nemo dicet, catechumenum non habere fidem necessariam necessitate medii ad salutem; cùm talis etiam credat in Christum. Pariter Cornelius habuit fidem absolute sufficientem, antequam baptizaretur: nec opus est revera baptizari; utique enim sufficit baptismus flaminis; unde Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 20. ait, S. Augustinum intelligendum esse de eo casu, in quo baptismus, vel major instructio, haberri potest: consequenter datur tantum necessitas præcepti, vel necessitas medii tantum in voto.

Alter textus S. Augustini necessariò debet exponi (nam literaliter loquendo, videatur non posse probari, quod omnibus iustis, ab origine mundi, fuerit explicitè revelatus Christus ut mediator DEI, & hominum) unde quidam non malè ajunt, S. Doctorem tantum voluisse, quod omnibus necessarium semper fuerit, ut essent membra illius universalis Ecclesie, seu cœtūs populi DEI, cui revelatus est Christus: qui ex hac ratione dici potest, particularibus personis aliquo modo participativè, vel mediately, vel implicitè revelatus: nisi fors dici possit, Christum omnibus esse revelatum ita loquendo effectivè, seu quatenus omnibus gratia ex meritis Christi collata est.

622. Ob. 8. Tridentinum sess. 6. c. 6. describens ordinem justificationis, dicit, justificari homines credentes vera esse, qua divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis, à DEO justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, qua est in Christo IESU: ergo. Confir. In symbolo S. Athanasii post explicata plura mysteria additū: *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fidelerit, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit:* ergo fides istorum est necessaria necessitate medii. Resp. neg. conf. Tridentinum ibi non agit, tantum de necessariis necessitate medii; sed de communi, & ordinario modo, se præparandi ad justificationem; alias necessitate medii etiam necessarium esset, fidem concepire ex auditu, vel timere iustitiam Divinam, vel considerare DEI misericordiam. Ad confir. neg. conf. Senitus verborum symboli tantum est, quod ille, qui ea nec implicitè credit, sed aliquid negat, non possit salvus fieri; nullus enim unquam docuit, quod fides explicita omnium articulorum, contentorum in eo symbolo, sit necessaria necessitate medii.

623. Ob. 9. Plus exigitur in novo testamento necessitate medii, quam in antiquo: ergo fides explicita in Christum. Confirm. Nisi hæc fuisset necessaria necessitate medii, non fuisset ratio mittendi S. Petrum

ad Cornelium: ergo. Resp. neg. conf. si sermo sit de explicita fide (aliud est de implicita) Interim longè plura nunc in novo testamento credenda sunt necessitate præcepti, quam fuerint in antiquo. Ad confir. neg. ant. Cornelius (ut ait S. Thomas citatus n. 618. & afferit quoque Suarez de fide disp. 12. sec. 4. n. 23. & hoc teste SS. Patres communis docent) jam justus erat, ante adventum S. Petri: attamen ratio mittendi S. Petri sufficientissima fuit, ut scilicet Cornelius crederet etiam necessaria necessitate præcepti, & baptizaretur: ad quem tenebatur; nec enim DEUS vult, ut homines tantum habeant necessaria necessitate medii. Adde, eam revelationem, & missionem, factam non propter solum Cornelium, sed propter totam gentilitatem.

624. Ob. 10. Innocentius XI. damnavit hanc propositionem 64. *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat mysterium SS. Trinitatis & Incarnationis Domini nostri IESU Christi:* ergo fides explicita istorum mysteriorum est necessaria necessitate medii; alias enim posset aliquis absolviri. Resp. 1. neg. conf. quia, licet esset absolute necessaria notitia horum mysteriorum ad absolutionem, non esset ita necessaria ad contritionem, adeoque neque ad salutem, ad quam pauciora requiruntur. Hæc responso sufficeret ad solvendam objectionem: attamen ad ulteriore notitiam addo, propositionem damnatam duas habere partes. Prima dicit, posse absolviri eum, qui laborat ignorantia mysteriorum fidei illimitata, quod non videtur intelligendum de ignorantia tantum aliquorum (nam quis tantum diceret, posse absolviri eum, qui aliqua mysteria ignoraret, non esset damnabilis) sed de ignorantia omnium, saltem indeterminata, & disjunctim sumptorum, hoc est, qualcunque ignoret; ita ut sensus sit, esse capacem absolutionis etiam eum, qui ignorat DEUM remuneratore: & hoc est falsum etiam juxta nos, ut patet.

625. Altera pars propositionis ait, posse absolviri eum, qui culpabiliter ignorat duo illa mysteria. Circa quod noto, absolutionem aliquando validè dari, sed illicite: aliquando etiam invalidè, ut est apud omnes certissimum. Sic illicite, attamen validè absolvit sacerdos, in statu peccati existens: vel si poenitentem, invincibiliter e. g. ignorantem, aliquid esse peccatum, non monet, cum potest, & debet. Poenitens quidem non potest recipere hoc sacramentum validè, & formaliter illicite, quantum est ex parte sua; si enim sciat, vel culpabiliter nesciat, se illicite accedere, eo ipso de novo peccat, nec habet dolorem, & propositum, requisitum ad valorem sacramenti, consequenter nec validè recipit sacramentum. At vero potest poenitens illud recipere validè, si administratio illius sit tantum illicita ex parte sacerdotis, vel tantum materialiter illicita ex parte sua, si e. g. aliquid, ad licitam receptionem

tionem requisitum, inculpabiliter nesciret; tunc enim non formaliter, sed tantum materialiter illicite accederet ad sacramentum, quod non impediret valorem.

626. Jam quæstio est, an Pontifex damnet tantum afferentes, quod culpabiliter ignorans mysteria illa, sit capax absolutionis licita: an etiam damnet afferentes, quod sit capax, absolutionis quidem validæ, sed non licita. In qua questione in primis dicendum, quod culpabiliter ignorans, quando potest instrui, non sit capax, nec validæ absolutionis. Ratio est; quia, qui culpabiliter est ignorans, nec vult instrui, actualiter graviter peccat, dum obligationi suæ gravi non vult satisfacere, curando se instrui; debet enim quisvis, necessitate saltem gravis præcepti, scire ista mysteria: hocque præceptum semper urget, quando est occasio descendendi: qualem quilibet semper habet, dum sanus, vel etiam ægrotus, tamen capax rationis est; quippe quilibet homo potest eum instruere: urgētque hoc præceptum ante confessionem, præsertim, cum probabilis etiam sit sententia afferentium, fidem explicitam SS. Trinitatis, & Christi Redemptoris, esse necessariam necessitate medii: quo causa confessio esset prorsus invalida: ergo, si non vult, instrui ante confessionem, actualiter peccat: adeoque ratione deficientis doloris, & propositi, neque validam absolutionem potest recipere.

Quodsi autem aliquis inculpabiliter nesciat ea mysteria, nempe SS. Trinitatis, & incarnationis, & possit instrui ante confessionem, certum est, quod saltem illicite absolvatur, & graviter peccet sacerdos absolvens, si eum non prius instruat; tum quia confessarius est doctor, qui debet in necessariis instruere pœnitentem; tum adhuc magis, quia ex prima propositione damnata ab Innocentio XI. habetur, quod non licet uti sententia tantum probabili, quando agitur de valore sacramentorum, & potest haberi tutor, & certa: atqui hic agitur de valore; quia agitur, an talis pœnitens sit absolutionis capax, adeoque hæc ei validè possit impendi: & sententia est tantum probabilis, non certa; nam multi tenent, fidem eorum mysteriorum, re ipsa explicitè habitam, esse necessariam necessitate medii: quia sententia si vera esset, talis esset incapax absolutionis validæ, sicut esset incapax, qui non esset baptizatus.

627. Sed quæres, an talis, inculpabiliter ignorans, capax sit saltem absolutionis validæ? Resp. in primis, hunc casum moraliter contingere non posse; nam, qui non est instructus de necessariis, & essentialibus sacramenti pœnitentiae, dolore &c. invalidè absolvitur; quia non ponit partes essentialias: qui autem scit necessaria ad confessionem, etiam utique sciet mysteria SS. Trinitatis, & incarnationis. Speculativè tamen loquendo, si talis casus contingere, videtur probabile, talem inculpabiliter ignorantem capacem esse absolutionis, non quidem licita, sed saltem validæ; quia proba-

biliter non est de necessitate medii, explicita fides duorum istorum mysteriorum: quamquam, ut jam dictum, in praxi nunquam possit licite dari ei, qui potest instrui.

Nec hæc assertio videtur convenire cum propositione damnata; nam illa in primis loquitur de ignorantia culpabili istorum mysteriorum. Dein, ut habet Cardenas *dissert. 41. in propos. damnat. ab Innoc. XI. c. 5. n. 32.* damnatio illa non videtur afficer afferentes, esse capacem absolutionis tantum validæ eum, qui, præsertim inculpabiliter, ea mysteria ignorat; nam propositione damnata non distinguit, inter absolutionem licitam, & validam; unde damnatio sufficienter intelligitur de assertione absolutionis licita. Rursus idem auctor *n. 34.* adducit regulam *30. juris in 6. In obscuris minimum est sequendum:* cum ergo obscurum sit, an damnatio comprehendat absolutionem tantum licitam, an etiam validam, sequimur minimum, dicendo, quod comprehendat tantum absolutionem licitam.

628. Hinc in casu, quo vocaretur sacerdos ad moribundum, de quo jure præsumere posset, eum ignorare duo illa mysteria: attamen modò instrui nequiret, respondet Cardenas *dissert. modò citata c. 3. n. 16.* quod deberet conditionatè absolvī; cum enim certum non sit, moribundum esse indispositum, debet sacerdos in tanto periculo ei succurrere, quantum potest. Nec hoc est contra damnationem primæ propositionis, ab Innocentio XI. prohibita; nam ex illa tantum infertur, non posse adhiberi sententiam probabilem circa sacramenti valorem, quando potest haberi certa, & tuta, quæ in hoc casu haberi non potest.

Imò idem Cardenas *n. 18.* pergit, & dicit, quod, eti sacerdos certò sciret, tam moribundum ea mysteria nescire (supposito, quod haberet sufficientia signa doloris, & confessionis &c. que essentialiter requiruntur ad absolutionem) deberet tamen eum sub conditione absolvere; quia, cum certum non sit, fidem mysteriorum illorum esse de necessitate medii, speculativè adhuc probabile est, eam absolutionem fore validam: adeoque debet moribundo in tanta necessitate eà sucurri. Nec in hoc casu illicita est absolutione; tum quia per adjectam conditionem cavetur reverentia sacramenti; tum quia talis necessitas proximi aliquando à peccato excusat: sed, ut jam dixi, casus hic speculativus potius est, quam practicus.

ARTICULUS III.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

629. **O**B. 11. contra 6. conclusio-nem. Si rudes debent credere explicitè symbolum Apostolorum, debebunt etiam credere symbolum Nicænum; par enim est ratio, & hoc est explicatio prioris: sed Nicænum rudes

rudes non debent explicitè credere: ergo. Confir. 1. Multi simplices, & rudes, etiam devoti, nunquam rectè intelligere possunt symbolum: ergo juxta nos damnabuntur. Confir. 2. Articulus de communione Sanctorum est obscurus, & Theologi aliquando laborant in eo rite intelligendo: ergo rudes non debent, eum intelligere. Resp. neg. ma. nec enim est par ratio; quia de uno præcepto constat, non de altero, ut rete Suarez *de fide disp. 13. sec. 4. n. 16.* nec opus est scire omnes explicationes; alias nimium onus imponeretur communitati fidei.

Ad 1. confir. dist. conf. multi rudes damnabuntur, si culpabiliter ignorant, aut culpabiliter non intelligent symbolum. om. conf. si id inculpabiliter ignorant, vel non intelligent. neg. conf. Si qui inculpabiliter symbolum, vel aliquem alicuius articuli sensum ignorant, non ideo damnantur; sicut enim in aliis præceptis, ita etiam in præcepto fidei, excusat ignorantia invincibilis. At apud rusticos, faltem ordinariè, vincibilis est hæc ignorantia; quia catechesis accedere nolunt: quandoque est parochorum culpa non levis, si doctrinam Christianam suis tradere negligent.

Ad 2. confir. Ille articulus quoad substantiam suam, tam difficilis non est, quam mysterium SS. Trinitatis, quod tamen debent omnes quoad substantiam nosse. Certè in articulo non credenda explicitè est Ecclesia (quia est materia valde gravis; nam ipsa est regula proxima fidei, & extra eam non est salus) nec est multò difficultior articulus de communione Sanctorum, de quo (ut ait Suarez *de fide disp. 13. sec. 4. n. 10.*) faltem ad evitandum peccatum mortale, satis est, credere Ecclesiam sub conceptu unius congregacionis, in qua est vera sanctitas, & una fides, sub uno capite Christi Vicario; in hoc enim virtualiter continetur, aliquam inter membra hujus Ecclesie esse communicationem, in bonis operibus, & orationibus, quæ per communionem illam Sanctorum significatur. In forma om. ant. dist. conf. non debent rudes eum articulum intelligere sub conceptu omnino exacto. conc. ant. sub conceptu aliquo rudi, qualem modò ex Suarez attulimus. neg. conf.

630. Ob. 11. contra 9. conclusionem. Non debet admitti speciale præceptum, quod non continetur in decalogo: sed de actibus virtutum Theologicarum, nullum speciale præceptum continetur in decalogo: ergo non debet admitti. Confir. 1. SS. Patres dicunt, tunc nos diligere DEUM, quando mandata ejus observamus: imo Christus Dominus ipse dicit *Ioan. 14 v. 21.* *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me:* ergo non datur speciale præceptum de actu charitatis eliciendo, nec hunc in specie debemus elicere, sed tantum mandata DEI observare. Confir. 2. S. Augustinus *de spirit. & liter. c. ultimo* ait, non posse nos in hac vita amare DEUM, ex toto corde, & omnibus viribus &c. quia Beati

DEUM non magis amant, quam ex toto corde &c. quorum tamen amorem æquare non possumus. Similia docet *de perfectione justitiae. c. 8.* Idem docet S. Thomas *2. 2. q. 184. a. 3. in corp.* & videtur etiam docere S. Bernardus *serm. 50. in Cantica:* ergo non possumus implere præceptum charitatis: ergo istud omnino non datur; quia DEUS impossibilia non præcipit.

Resp. neg. ma. Etsi enim non continetur speciale præceptum de his actibus in decalogo, sufficit, quod id continetur alibi in Scripturis: & sane istæ millies clamant, in unum DEUM credendum: in eum sperandum, seu habendam in eo fiduciam, non in aliis: eumque diligendum esse: & Christus *Matth. 22 v. 36.* interrogatus: *Quod est mandatum magnum in lege?* respondit *v. 37.* *Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* Hoc est maximum, & primum mandatum.

631. Quin etiam prima tria præcepta decalogi, licet immediate spectent ad religionem, tamen sine fide præmissa impleri non possunt; unde in Germanico catechismo primum mandatum sic sonat: *Credas in unum DEUM:* at verò, ut audivi, apud Hispanos sic: *Diligas unum DEUM.* Adde, etiam si non continerentur explicitè, & claram hæc præcepta in Scripturis, sufficeret nobis doctrina Ecclesie, & Summorum Pontificum. Ad 1. confir. dist. ant. SS. Patres dicunt, tunc nos diligere DEUM, quando servamus mandata omnia. conc. ant. quando servamus tantum decalogum, & quidem tantum quod ea, quæ formaliter, & explicitè in eo continentur. neg. ant. & conf. alias non deberemus observare præceptum sumendi Eucharistiam: multò minus præcepta Ecclesiastica.

Hoc tamen verum est, quod, eliendo actum veræ charitatis, simul faltem servemus præcepta DEI, in hoc sensu, quod non possumus elicere actum charitatis, quin pro eo tempore reliqua præcepta graviter obligantia observemus; eoquod actus charitatis cum gravi eorum transgressione incompatibilis sit. Quando autem obijcitur, impossibile esse, diligere DEUM ex toto corde, ex omnibus viribus: responderetur, id falsum esse; non enim exigitur, ut DEUM amemus summè intensivè, sed tantum appretiativè, hoc est: non exigitur summa intensio, sed tantum summa affectio DEI, seu prælatio ejus omnibus rebus creatis.

Ad 2. confirm. dist. 1. conf. Non possumus implere præceptum charitatis, in quantum est tantum indicativum rei præceptæ. neg. conf. in quantum est indicativum, non tantum rei præceptæ, sed simul etiam finis, in ordine ad quem res præcipitur. om. 1. conf. at neg. 2. dam. Potest aliquid dupli modo præcipi: primò, ut præcepto indicetur tantum, quid faciendum sit: secundò, ut eodem præcepto simul indicetur finis, in ordine ad quem aliquid faciendum

dum est. Sic, si bellidux præcipiendo dicat militibus: *In vadite urbem*: tantum indicat, quid sit faciendum. Si autem dicat: *Capite urbem*: indicat etiam finem pugnæ: & qui primum non implet, est prævaricator præcepti; non autem est prævaricator præcepti, qui non implet secundum.

Hinc S. Augustinus loco objecto dicit: *Neque enim, si esse nondum potest tanta dilectio DEI... jam culpæ deputandum est.* & Angelicus etiam articulo objecto ad 2. ait: *Est autem alius gradus perfectæ dilectionis, qui non potest impleri in via, ut dictum est: à quo, qui deficit, manifestum est, quod non est transgressor præcepti.... dummodo attingat infimum.* S. Bernardus etiam cit. serm. 50. in Cantica ait: *Judicavit utile, ... ut scirent sanè, ad quem justitia finem nisi pro viribus oportet: ergo mandando impossibilia non prævaricatores homines fecit, sed humiles.* Unde hi SS. Doctores tantum volunt, perfectionem illam charitatis patriæ, quæ in via adhuc impossibilis est, esse præceptam, tanquam finem, qui indicetur nobis, ut ad eum tendamus: quamvis non ita strictè præcepta sit, ut culpæ rei simus, si eam non attingamus, modò ad eam tendamus: sicut nec miles in casu suprà posito reus est prævaricationis, aut culpæ, et si urbem non capiat, modò strenue eam invadat. videatur Bellarminus. tom. 2. controv. 2. de membr. Eccles. l. 2. de Monachis c. 13.

632. Ob. 13. Finis præcepti non cadit sub præceptum: atqui *Finis præcepti est charitas*, ut ait S. Paulus 1. ad Timoth. 1. v. 5. ergo actus charitatis non cadit sub speciale præceptum. Confir. Innocentius XI. non exigit, ut singulis annis eliciamus actus Theologicos: sed tantum, ne eos differamus ultra quinquennium: ergo nec nos id debemus exigere. Resp. dist. ma. Finis præcepti extrinsecus non cadit sub præceptum. conc. ma. finis intrinsecus, & identificatus cum materia præcepti. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Verum est, quod finis præcepti, e. g. de cultu DEI, vel aliis virtutibus, etiam sit charitas (quia ad hanc, tanquam ad finem suum, actus inferiorum virtutum referuntur) quæ non cadit sub istud præceptum: & hinc etiam verum est, quod actus charitatis non cadat sub præceptum de cultu DEI, sive præcepto isto non imperetur.

Nam charitas, seu actus charitatis, est finis prorsus extrinsecus, respectu talium præceptorum, quæ ab inferioribus virtutibus oriuntur, quæque tendunt immediatè ad honestatem aliquam inferiorem, e. g. ad cultum DEI, tanquam suam materiam. At vero actus charitatis est finis ipsius præcepti charitatis intrinsecus; quia hoc præceptum immediatè tendit in eum, tanquam in suam materiam: adeoque quām optimè cadit sub hoc præceptum actus charitatis. Ad confir. neg. conf. Eccl Pontifex non positivè exigat, seu definit, singulis annis debere elici eos actus: tamen etiam non definit, sufficere, si ii intra quinquennium semel eliciantur: nos autem ex gravibus rationibus inferimus, plus requiri.

633. Ob. 14. contra 10. conclus. Inter primum, & ultimum instantis morale vitæ, dantur adhuc multa moralia instantia, etiam quovis anno, quot scilicet dantur partes temporis diversæ, moraliter distinctæ: ergo, si quis tenetur in primo, & ultimo, morali instanti vitæ, elicere actum charitatis, tenebitur etiam in aliis. Resp. neg. conf. non enim ideo in primo, & ultimo instanti, datur obligatio eliciendi actus virtutum Theologicarum; quia sunt moralia instantia; sed quia in principio, & fine vitæ, homo debet converti ad DEUM: si hoc semel est factum, tunc quoad alia tempora datur obligatio, ne nimium differantur iij actus: hoc autem non fit, si differantur tantum ultra aliquot instantia moralia, sed si differantur ultra annum.

634. Ob. 15. contra 11. conclusionem. Si quis non tenetur, in primo instanti physico vita, elicere actum charitatis, posset puer aliquis non baptizatus, in primo instanti physico vita venialiter peccare, & statim mori. Jam sic. Talis puer, nec posset venire in infernum; quia non haberet peccatum mortale: nec in purgatorium; quia non posset ex eo unquam venire in cœlum, ratione peccati originalis non deleti: nec in limbum; quia illuc non spectant venialia peccata: multò minus posset venire in cœlum: ergo non esset pro tali puer ulti- bi locus, quod est absurdum. Resp. retor- queo argumentum, & quaro, si puer, ut possibile est, eam gravem obligationem, de actu charitatis tunc eliciendo, invincibili- ter ignoraret, & leviter mentiretur, vel si si- nè ignorantia, tamen cum semiplena tantum deliberatione transgrediendo illud præceptum, tantum venialiter peccaret: quid tunc fieret?

Resp. 2. cum Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 11. sec. 2. n. 18. Coninck, Castrapala, Gormaz de charitate. n. 116. & aliis, puer ille probabilius limbum adiret, ibique præter poenam originali peccato debitam, pateretur aliquam aliam peculiarem, vel æternam levem, vel temporalem graviorem, reatu illius peccati proportionatam: nisi dicere velis cum Sanchez l. 2. de præcept. decalog. c. 35. n. 7. spectare ad providentiam DEI, ut in hac providentia casum hunc non permittat: quod idem sub conditione, quod prior responsio non admittatur, sen- sit dicendum Suarez citata sec. n. 19.

QUÆSTIO III. De Externa Confessione Fidei.

ARTICULUS I.

An, Et quando, Et quomodo, sit ne- cessaria Confessio Externa Fidei.

635. **D**ico 1. Præceptum confessio- nis externæ fidei negati- vum, obligat semper, & pro semper, ita, ut semper sit grave pecca- tum contra fidem, hanc etiam tantum ex- terius

terius negare, licet in mente retineatur. ita omnes Catholici ex illo Matth. 10. v. 33. ubi Christus ait: *Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo.* Hæc autem negatio dupliciter fit, scilicet primò, exterius vocibus dicendo, se non esse Catholicum, vel se esse Lutheranum, Calvinistam &c. vel signis, aut factis, talem se exhibendo, aut demonstrando, quæ dicitur negatio positiva. Secundò, non dicendo, se Catholicum esse, quando quis deberet id dicere, quæ dicitur negatio negativa, vel privativa, & vocatur maximè erubescens: quam etiam magnum peccatum esse constat, ex illo Christi Luc. 9. v. 26. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum:* & confirmatur ex eo, quod mendacium in re gravissima sit utique mortale peccatum: atqui negatio fidei est tale mendacium: ergo.

636. Dico 2. Præceptum non simulari falsam religionem, adhibitis verbis, vel aliis signis, ad solam falsam religionem significandam determinatis, etiam obligat semper, & pro semper. Intelligo autem serio simulare, id est, ut alii judicent, me serio agere; nam utique in comedìa licet, ex joco simulare, se esse popam ethnicum, & idolo offerre incensum. ita communis, & certa doctorum contra unum, aut alterum. Prob. Simulatio est verum mendacium reale, ut cum communi docet S. Thomas 2. 2. q. 111. a. 1. in corp. cùmque hæc simulatio falsæ religionis sit in materia gravissima fidei, est mendacium gravissimum: hoc autem utique est graviter prohibitum: ergo. Confir. Si simulatio ista non esset prohibita, non male fecisset Eleazar 2. Mach. 6. comedendo carnes alias licitas, & simulando, se comedere carnes porcinas contra legem: atqui malè fecisset, ut omnis Ecclesia agnoscit: & ibidem v. 21. dicitur, dum austerit sacer scriptor, quod ii, qui ei carnes licitas offerebant, atque ad simulationem inducere volebant, fuerint iniqua miseratione commoti: quin ipse Eleazar agnovit culpam in ea simulatione, & hinc dixit. v. 26. *Manum omnipotentis, nec vivus, nec defunctus effugiam:* quibus verbis fatis dixit, se Divinam indignationem, & vindictam incursum, si crimen illud admisisset: ergo.

637. Dico 3. Præceptum positivum confessionis externæ fidei obligat etiam per se, ad fidem aliquoties exterius profitendam. ita rursus Catholicus omnes. Prob. ex illo S. Pauli ad Rom. 10. v. 9. *Si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod DEUS illum suscitavit a mortuis, salvus eris; corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem.* Accedit etiam commune iudicium totius Ecclesiæ, quæ semper censuit, martyres fuisse obligatos ad profitendam fidem coram tyrannis. Adde propositionem 18. vam ab Innocentio XI. damnata sic ha-

bere: *Si à potestate publica, quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut DEO, & fidei gloriosum, consulo: tacere, ut peccaminosum per se, non damno: ergo aliquando datur obligatio, exterius profitendi fidem, & quidem per se, seu ex præcepto fidei.*

638. Dico 7. Præceptum positivum fidei exterius profitenda obligat per se, & ratione sui tunc, quando alias honor auctoris fidei, DEI, vel Christi, periclitaretur, aut minueretur: vel si periclitaretur ipsa fides hominis non profitentis. ita Gormaz de virt. Theol. disp. 18. sec. 1. n. 858. & alii. Exemplum primi est, si ob omisssam confessionem externam fidei, vel Christus falsa dixisse, vel religio Catholica falsa esse, judicaretur. Exemplum secundi est, si homo ipse, nolens exterius fidem confiteri, se exponeret periculo, vel deficiendi à fide, vel eam erubescendi, vel aliter contra fidem peccandi.

Quidam addunt, etiam præceptum hoc per se obligare, quando confessio externa necessaria est ad evitandum grave detrimentum, vel scandalum proximi, quando scilicet iste alias in fide inconstans fieret, vel omnino à fide deficeret. Alii tamen existimant, quod in hoc casu, non virtus fidei per proprium sibi præceptum obliget, sed, quod potius obliget charitas ad fidei professionem; quia sœpe virtus aliqua potest imperare actum alterius virtutis, si hic est necessarius ad suum finem: cùm ergo in hoc casu professio fidei sit necessaria ad evitandum scandalum proximi, quod vitare propriè spectat ad charitatem, etiam ista potest imperare eam professionem. Et quidem negari non potest, unam virtutem posse imperare actum alterius: videtur tamen in hoc casu potius ipsa fides præcipere sui professionem; quia hæc necessaria est ad bonum ipsius fidei, ut scilicet in aliis conservetur: cùm alias imminueretur; sicut enim fides præcipit professionem sui, quando hæc est necessaria pro bono religionis Catholice universalis, ita videretur eandem præcipere, quando est necessaria pro bono fidei particularis, unius, vel plurium proximorum.

639. Jam verò, si quæstio instituatur de casibus magis particularibus, in quibus præceptum fidei obliget, videtur res, sicut in aliis rebus moralibus, ita etiam in his, debere pro circumstantiis occurrentibus, iudicio prudentius determinari. Inprimis autem ex propositione damnata, quam citavimus n. 637. est clarum, obligare hoc præceptum, dum quis à publica potestate interrogatur: & certè, si quis tunc taceret, cederet id in detrimentum grave honoris Divini: & potest, ut Suarez, & Gormaz advertunt, id quoque contingere, ratione circumstantiarum variarum, si interroget persona privata: quanquam Cardenas in crisi in propof. ab Innocentio XI. damnat. differt. 12. n. 29. dicat, quod, si aliquis interrogatus à persona privata taceat, in circumstantiis, in quibus tacitur, non sit signum negatae, vel tacitæ

tacitae fidei, sed contemptae personae (quasi tacendo diceret: quid ad te? quis te constituit judicem?) silentium illud non sit condemnabile.

640. Ulterius obligat hoc præceptum, si taciturnitas præsumeretur esse negatio, vel erubescencia fidei; tunc enim taciturnitas aperte cederet in detrimentum honoris Divini, adeoque esset graviter peccaminosa, ut habet Gormaz de virt. Theol. n. 856. Rursus, si quis propter omissionem professionis fidei occasionem daret, præsumendi de se, quod ex timore, vel erubescencia id faceret. Qui omnes, & alii similes casus, reduci possunt, vel ad honorem Divinum, vel utilitatem nostram, aut proximi. videri poterunt hac de re Suarez de fide disp. 14. sec. 2. Cardenas disserr. 12. in propositionem 18. ab Innocentio XI. damnatam. Gormaz loc. modo cit. & alii. Addendum tamen huc est, posse aliquem, eti ore, ieu verbis taceat, tamen signis loqui, ut, si osculetur Crucifixum, caput istui offerat &c. quæ sunt sufficiens confessio externa; alias mutus non posset exterius fidem profiteri.

641. Dico 5. Possunt tamen fideles aliquando, tempore persecutionis fugere, ne interrogentur, & fidem confiteri teneantur. ita Catholici contra Tertullianum. Prob. 1. ex illo Christi Matth. 10. v. 23. Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Idem probatur exemplo Apostolorum: sic S. Paulus ait. 2. Corinth. 11. v. 33. Per fenestram in sporta dimissus sum, & sic effugi manus ejus: scilicet præpositi gentis regis Aretæ. Idem fecere plures alii, praesertim S. Athanasius. Imo quandoque fuga potest esse præcepta, quando scilicet plurimum refert, talem personam conservari: vel si quis putet, se non fugiendo subire proximum periculum fidem negandi, ob suam animi infirmitatem.

Econtra potest fuga aliquando esse prohibita, ut notat Suarez de fide disp. 14. sec. 3. n. 12. de pastoribus animarum; tenentur enim isti, eo tempore esse boni pastores, qui animas ponunt pro ovibus suis: & non esse mercenarii, qui lupis oves dimitunt: quamquam, si pastor aliquando ex causa justa recedat, non tamen oves omnino dimittat, sed eis per alium provideat, non peccet. Si autem, ut pergit ibi Suarez, si ne causa moraliter necessaria recedit, agit contra suam obligationem; cum ratione munieris in tanto periculo teneat ovibus assistere, ut fusè docet S. Augustinus ep. 180. ad Honoratum. Aliquando, qui posset fugere, potest etiam remanere cum periculo vitæ; non enim hoc est se occidere, sed mortem purè permittere: nec illud: *Fugite in aliam, nempe civitatem:* est præceptum, sed tantum licentia.

642. Dico 6. Quandoque licet etiam fidem occultare, verbis, vel factis, quando scilicet ex ea occultatione non sequitur diminutio honoris Divini, vel grave dampnum spirituale, nostrum, aut proximi, &

aliunde immineret gravissimum malum, si fidei aperta confessio fieret. ita Gormaz de virt. Theol. n. 856. & alii. Prob. In tali casu non obligat præceptum professionis externæ fidei: ergo non teneor, eam profiteri, sed possum eam occultare. ant. prob. quia in tali casu ex nulla ratione potest ostendti, quod præceptum fidei profitenda obliget, & sine ratione non debet imponi obligatio, ad subeundum gravissimum malum. conseq. patet. Et certe, si possum fugere, non video, cur non etiam possum, meam fidem occultare. Confir. In hoc casu illa occultatio non est negatio fidei, aut erubescencia, sed est usus medii liciti ad consequendum alium finem, e. g. in columitatem: ergo non est, cur damnetur.

643. At quaestio jam est, quibus modis fidem occultare liceat. De verbis quidem videtur hic idem dicendum, quod dictum à n. 58. de amphiboliis: de factis, vel aliis rebus, major est quaestio. Notandum itaque, res, & facta, posse habere duplificem significationem, vel usum, e. g. vestes religiosæ, habent, ex primaria intentione, usum regendi corporis: ex alia verò institutione humana, habent significationem certi ordinis religiosi, e. g. Franciscani. Pariter vestis Turcica primariò instituta est ad tegendum corpus: ex alia verò institutione, etiam significat Turcam, seu cultorem Machometis. Similiter actiones saepe habent duplicum usum, vel finem: sic potest quis, accedere templum hereticorum, ut eorum falsam religionem exerceat: econtra potest etiam illud accedere, ut eorum errores notet.

Sunt tamen aliquæ res, quæ non possunt, saltem in certis circumstantiis, separari ab una significatione, quam à primæva institutione habent. Sic thurificatio in circumstantiis præsentis idoli, adeoque ejus incensatio, & genuflexio coram illo, tunatio pectoris, oblato, vel combustio animalis, vel victimæ, receptio communionis apud haereticos &c. non possunt separari, à significatione falsi, & idolatrici cultus, vel heresis; nam ex primæva sua institutione actiones illæ sunt destinatae ad eum cultum, vel facta professionem significandam. Similiter docet Sanchez in decalog. l. 2. c. 4. n. 23. & Gormaz de virt. Theol. n. 867. citans Suarezium, & Azorium, literas, aut imagines idolorum, vestibus, aut vexillis additas, quæ in honorem idolorum cedunt, non posse separari à superstitione. His notatis

644. Dico 7. Possunt ex gravi causa, quæque jus præbet ad se occultandum, adhiberi ad sui occultationem, res, & facta, seu actiones primi generis, quæ scilicet habent duplificem significationem, vel usum, unum ex institutione, seu intentione primaria, alterum verò ex institutione humana additum, huc & nunc separabilem. Prob. Ut recte observat Gormaz de virt. Theol. n. 863. lex humana non obligat cum tanto periculo, ac proinde aliquis non tenetur, ejus insti-

institutioni in iis circumstantiis se conformare: ergo potest res illas, vel actiones adhibere, tantum intendendo primam institutionem, & interim permittere, ut alter putet eas adhiberi juxta secundam institutionem humanam.

Et sic videmus, laicos etiam induere aliquando vestem religiosam, ut se occultent lictoribus, ad necem eos inquirentibus: nec propterea damnantur peccati. Sic etiam non damnantur Christiani milites, quando in bello utuntur stratagema, & se vestibus Turcarum occultant: vel etiam eorum vexilla (quae non praferunt imagines, vel inscriptiones, ab idolorum, aut Machometis cultu inseparabiles) navibus praegunt; est enim iure gentium notum, utentes ejusmodi stratagema, non intendere negare fidem, sed se occultare: estque talis simulatio non formalis, sed tantum materialis.

645. Dico 8. Res, & actiones secundi generis (quarum scilicet significatio superstitionis, vel aliter mala, hic & nunc, non est separabilis) nunquam adhiberi possunt ad se occultandum. Prob. Quia res istae non possunt, saltem in illis circumstantiis, separari a sua significatione primaeva falsi cultus, earum usus effet formalis, aut virtualis professio idolatriæ, aut heresis: ergo. Dixi: *Non possunt separari, saltem in illis circumstantiis*; nam, etsi incensio thuris, e.g. possit in aliis circumstantiis adhiberi ob alium finem, e.g. ob sanitatem, vel delectationem odoratius, quo casu non significat idololatricum cultum: id tamen fieri non potest in circumstantiis idioli presentis, & reliquarum ceremoniarum; unde nunquam in his circumstantiis licite adhiberi potest.

Litteræ autem, aut imagines idolorum, vestibus assutæ, vel delendæ sunt, vel saltem, ut ait Gormaz de virt. Theol. n. 867. occultandæ: aut aliter studiosè cavendum est, ne ullus iis honor deferri videatur; idoli enim pictura, vel inscriptio literarum, idolo, vel Machometi honorifica, non est instituta per se ad tegendum corpus: sed primariò est instituta, ad significandam professionem illius religionis, vel significandum cultum idioli &c. Intellige, si ipso modo pingendi, vel vestem gestandi, observetur modus aliquis religiosus, seu superstitiosus; si enim tales picturæ tantum effent applicatae, non honorandi idioli causâ, sed tantum fabularum gratiâ, ut aliquando etiam vidi intextas, & pictas in vestibus, seu tunicis lineis, aut bombycinis (à somno apud Germanos nominatis) imagines Jovis, & Junonis, & aliarum antiquarum fabularum, quales etiam afferuntur ex China vestes bombycinæ cum variis figuris: tales vestes, cum non portentur animo colendi eas figuræ, sed tantum varietatis, & elegantiae gratiâ, non est illicitum, eas portare.

646. Sic etiam non appetat ratio, quare aliquis, quando ex justa causa se potest occultare, non possit per se fugere, &

præcisè ingredi templum hereticorum, maxime in Germania, ubi hoc nullo modo censetur signum professionis hereticae. Aliud esset, si princeps præciperet talem ingressum ob symbolum religionis, & ut discernantur Catholicæ ab hereticis; tunc enim ille ingressus non posset separari ab obedientia, principis decreto præstata, & omnino illicita; etiamsi quis adhiberet protestationem, afferendo, se tantum velle obedire principi; nam hæc protestatio esset contraria factio, cùm ipsa obedientia esset externa professio heres; aliás posset quis jussus, incensum adolere idolo, id facere cum protestatione, afferendo, se tantum velle obedire: atque sic dicitur decisum à Paulo V. consilio ab Anglis. vide Gormaz de virt. Theol. n. 864.

647. Addo huc, ex Suarezio de fide disp. 14. sec. 3. n. 6. Gormaz de virt. Theol. n. 861. Cardenas in crisi in propos. ab Innoc. XI. damnat. dissert. 12. n. 34. & alii, ad hoc, ut quis debeat confiteri suam fidem, debere eum interrogari in particulari; si enim presentibus multis fidelibus, tantum generaliter interrogaretur, seu peteretur, ut, si quis fidelis adeset, se proderet, nemo propriè interrogaretur, & nullus teneretur, se prodere. Rursus, ajunt Suarez, & Gormaz ibidem, attendi debere, an interrogatio fiat in odium fidei, an in odium tantum persona, e.g. si quis sciret, sibi à Christiano factam esse injuriam, vel veram, vel apparentem, & nesciret quisham Christianus est, atque interrogaret aliquem, an Christianus est, non teneretur hic se prodere; quia hæc taciturnitas non cederet in injuriam fidei, cuius causa non agitur: item, si hostis gentilis quereret, an esset de exercitu Christianorum, quos impugnat, & sic tantum quereret, ut sciret, an hostis ejus esset, iterum occultatio fidei non cederet in injuriam fidei ex eadem causa.

Gormaz de virt. Theol. n. 851. idem ait de casu, quo vox Christianus apud aliquos significaret, non professorem talis fidei, sed hominem pessimum, & inimicum patriæ: sicut videatur, eodem teste, talem significare apud multos barbaros Indos. Sanè apud multos barbaros, idem quandoque sonat Christianus, quod Hispanus, & iidem barbari Hispanos, tanquam oppressores sue libertatis, pessime oderunt: in tali casu, ait Gormaz, non tenetur quis, se Christianum confiteri; quia non interrogatur propriè de fide, sed de rebus, vel potius de sua natione. Attendum tamen semper, ne quis contemptus fidei adesse possit. Addo, Cardenam cit. dissert 12. n. 37. rectè advertere, quod possit contingere, ut interroganti, non in odium fidei, sed ob alium finem; tamen quis teneatur respondere, e.g. si princeps ex fine honesto vellat scire, quot haberet subditos Catholicos, in tali casu, si Petrus interrogatus taceret, præberet signum negationis fidei. Consentit Gormaz de virt. Theol. n. 821.

648. Dico 9. Præter dictam obligationem profitenda fidei per se, seu quasi ex natura

tura rei, datur etiam obligatio, eam profundi ex jure positivo. Sic vi Tridentini sess. 24. de reform. c. 12. tenentur clerici, ad beneficia curata, vel canonicatum, aut dignitatem in Ecclesiis cathedralibus promoti, professionem fidei, intra duos saltem menses à sua promotione, facere; alias, ut decernit Concilium, *fructus non faciant suos*. Idem tenentur facere Prælati in prima synodo post suam promotionem. Item Pius V. in Bulla *In sacrosancta*, obligat ad professionem fidei faciendam omnes doctores, magistratus, & regentes, ac professores cuiusvis facultatis (five clerici, five laici sint) in quibusvis universitatibus, aut gymnasii publicis: & in eos, qui non facientes hanc professionem fidei tamen promovent, ad tale officium, vel gradum, statuit excommunicationem latæ sententiae, sicut & in ipsis promoto, ut vult Manuel, alias tamen hos posteriores ab excommunicatione liberantibus. Cæterum Gormaz de virt. Theol. n. 869. & Sanchez l. 2. in decalog. c. 5. n. 4. notant, hoc decretum Pii V. & forte etiam Pii IV. seu Tridentini, non ubique esse receptum; unde consulenda est consuetudo regionum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

649. Ob. 1. contra 1. conclusionem ex hereticis Priscillianis.

Fides consummatur in corde: exterior autem ejus confessio est tantum necessaria propter homines: atqui ad hanc faciendam tantum propter homines, non tenetur quis cum tanto periculo: ergo. Confir. Juxta nos teneretur homo semper confiteri exterius fidem, quandocunque interrogatur: sed sic nunquam posset, eam occultare: ergo. Resp. neg. ant. etiæ enim actus fidei consummatus posset dari intus in corde: non tamen consummatur tota obligatio fidei interius; quia etiam confessio externa est præcepta, ut probatum à n. 637. nec tantum est præcepta præcepto humano, sed etiam Divino, vel naturali: sicut datur præceptum Divinum, imò etiam naturale, non dandi scandalum proximo. Sed neque præcepta est illa confessio tantum propter homines, sed etiam propter gloriam DEI, quæ per negationem fidei diminuatur. Accedit, quod mendacium, cum sit intrinsecè malum, nunquam sit licitum. Ad confir. neg. ma. quando autem liceat, non quidem negare, sed occultare fidem, defumti potest ex dictis articulo præcedenti.

650. Ob. 2. contra 2. conclusionem. Licitè possunt adhiberi, ex gravi causa, ad occultandam fidem, tunctio pectoris, genuflexio, thurificatio, coram idolo &c. ergo licet simulare falsam religionem, prob. ant. S. Hieronymus, præfertim epist. 89. ad S. Augustinum, supponit, cæmonias legis veteris, circumcisionem, & similes, ab instanti mortis Christi, non tantum fuisse mortuas, sed mortiferas (nam eas observa-

re, ait, esse in Cherinti, & Ebionis, seu Hébionis, hæresim incidere) & nihilominus ait, Apostolos sine peccato eas quandoque adhibuisse: non ex intentione cultus, sed per prudentem simulationem: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. cons. Sententiam S. Hieronymi communissimè deferunt Theologi, & adhaerent S. Augustino, hac in parte contrario. Itaque cæmoniae illæ, etiæ ab instanti mortis Christi fuerint mortuæ, hoc est, privatæ suæ quasi vitæ, seu efficacia, ita, ut non amplius potuerit in eis ponî spes salutis, tamen nondum erant mortiferæ, seu graviter prohibitæ, aut peccaminosæ.

Unde poterant eæ cæmoniae adhuc per aliquod tempus (quod tamen ab authoribus variè extenditur, aut restringitur, & incertum est) sine peccato, absque simulatione adhiberi. At longè aliter se habent actiones superius dictæ, quæ semper sunt mortiferæ, ex prima institutione sua. Illa S. Hieronymi sententia probabilis esse non potest, nisi explicetur hoc modo, scilicet, eas cæmonias fuisse quidem per se graviter prohibitas, tamen cum permissione, eas ad tempus adhibendi, in certis circumstantiis, quasi nulliter, & ex justa causa: at talis permissione non datur circa actiones supra dictas.

651. Dices. Usus harum actionum est tantum simulatio materialis: ergo aliquando est licitus. Resp. neg. ant. Cum actiones istæ separari non possint à primaria sua institutione, usi, ac significatione, certè simulatio ista formalis est; alias enim nulla unquam daretur simulatio formalis. Certè, qui aliquid facit, quod juxta omnes necessariò quendam significationem alicujus rei sibi inseparabiliter annexam habet, censetur, eam rem velle significare: cum ergo hoc nolit, formaliter simulat. Nec sufficit, privata intentione rem illam à significatione communi separare; nam prævalet institutio communis; alias posset quis etiam licite verbis uti, ita, ut non intenderet significationem communem, sed aliam privata intentione substitutam: & sic tolleretur omne mendacium. Aliud est, si res, vel actio, habet alium primarium finem, qui intenditur, & alium, qui tantum secundariò ei à lege humana adjicitur: quæ lex, cum non obliget in tanto periculo, non inseparabiliter eum finem annexit: & habet tunc se res, ferè sicut verba æquivoca, vel amphibologica, de quibus dictum est n. 58. & seq.

652. Ob. 3. Jehu rex Israël, ut habeatur 4. Reg. 10. v. 18. simulavit, se velle sacrificare idolo Baalis, ut hac simulatione congregaret omnes ejus prophetas, & sacrificulos, quos postea omnes occidit: & propterea laudatus est ibi v. 30. à DEO: ergo simulatio falsæ religionis est licita. Confir. 4. Reg. 5. Naaman Syrus, jam conversus ad verum DEUM, perit tamen ab Eliseo licentiam adorandi cum rege suo, in templo Remmon falsi DEI: & Eliseus respondit v. 19. *Vade in pace*: quod fuit, ei dare licentiam: ergo licita est simulatio adoracionis per genuflexionem &c. Resp. dist. ant. lauda-

laudatur à DEO simulatio regis Jehu. neg. ant. occisio poparum, & pseudoprophetarum. conc. ant. & neg. conf. Et hæc est aperta sententia S. Augustini *l. contra mendacium c. 2.* hinc non dicitur: *4. Reg. 10. v. 30. Quia bene locutus es: sed: Quia studiōse egisti.* Addit Suarez de fide *disp. 14. sec. 4. n. 9.* sèpè Scripturam probare intentionem operantis, quamvis hic in facto, vel electione medii erret.

653. Ad confir. Resp. cum communissima omnium interpretum. Naaman non peccat licentiam adorandi idoli, sed tantum adorandi in templo, hoc est, ut græca vox significat, se incurvandi, aut procumbendi, seu genuflexi, non in gratiam idoli, sed in gratiam regis, qui, cùm pro gentis more inniteretur super manum Naamani, principis militiæ, non poterat se incurvare, nec genuflexere coram idolo, nisi etiam Naaman se incurvasset; unde genuflexio Naamani non erat adoratio idoli, sed tantum exhibitio politici ministerii: quod ministerium Naaman regi etiam extra templum exhibebat, ex suo officio valde honorifico, sustinendi regem, volentem se inclinare super illum.

Neque hæc genuflexio erat simulatio adorationis, nec actio ex se mala, etiam si forte adstantes decipi potuerint, rati etiam Naamanum unâ cum rege adorare idolum: quæ tamen deceptio ex justa causa permitti potuit. Estius *in eum locum* dicit, aliunde confitare potuisse, Naamanum esse veri DEI cultorem, & non adorare Remmon, tanquam DEUM, sed tantum in obsequium regis genuflexere; quia vero DEO Israëlis sacrificabat; nam hac de causa (ut habetur *4. Reg. 5. v. 17.*) *onus duorum burdonum de terra* Israël fecum tulit, ut scilicet ex iis vero Deo erigeret aram, eique sacrificaret; folis enim Judæis, non autem aliis fidelibus, erat præceptum, sacrificare Hierosolymis.

654. Ob 4. contra 5. conclusionem ex Tertulliano *l. de fuga. in persecuzione c. 3. & seq.* Pérsecutio provenit ex ordinatione, vel permissione providentia Divinæ: sed non licet homini, nisi contra providentiam Divinam: ergo neque licet fugere persecutionem. Confir. 1. Apostoli peccarunt fugiendo à Christo in monte oliveti: ergo. Confir. 2. Ille, qui ex quadraginta martyribus fugit, graviter peccavit: ergo. Confir. 3. Libellatici in primitiva Ecclesia etiam censebantur, pessimè se gestisse: ergo & fugientes. Resp. retorq. argum. ergo nec licet fugere tempore pestis, aut belli; nam & ista provenient, ex ordinatione, vel permissione DEI: dicere autem, non esse licitum fugere pestem, est prorsus ridiculum. Informa neg. cons.

Vitium syllogismi objecti cuique patet: non tantum sunt quatuor, sed quinque etiam termini in eo. Non inititur ille contra providentiam Divinam, qui diligentiam adhibet, servandi se à malis: imò hoc ipsum est consonum providentiae Divinæ, quæ vult, ut à multis malis nos

modo meliori servemus. Ad 1. confir. om. ant. neg. conf. Apostoli, ut ait Suarez de fide *disp. 14. sec. 3, n. 13.* peccare potuerunt per accidens, si id fecerunt cum scandalio, vel dubia fide: & fortè aliquid tale Christus Dominus innuere voluit iis verbis: *Omnes vos scandalum patientiæ in me in ista nocte. Matth. 26. v. 31.* Hoc tamen, ut ibidem ait Eximus, affirmare non possumus: neutiquam autem peccarunt Apostoli ratione fugæ, in se præcisè spectatae.

655. Ad 2. confir. neg. conf. Ille enim socius martyrum tunc tenebatur fidem confiteri, & per discessum suum virtualiter eam negavit, exhibendo signum, à tyranno ad fidem negandam præscriptum. Ad 3. confirm. neg. conf. *Libellatici ex Spondano ad ann. Christi 253. n. 6.* erant illi, qui Christum publicè negare erubescentes, privatum id, vel per se, vel per alios, suo nomine fecerunt, & à magistratibus libellos securitatis impetrarunt, ne in ipsos amplius, publicè præsertim, inquireretur, & pro hujusmodi dispensatione pecunias solverunt, Malderus *in 2.2. q. 3. art. 2.* adducens verba S. Cypriani, putat, eos, nec publicè, nec privatum, Christum negasse: magistratus tamen acceptâ pecuniâ libellis editis fuisse de ipsis testatos, quod Christum negaverint: quam tamen famam non potuerunt permettere, de se spargi in sua præsentia; nam hac ratione fidem erubescabant: certè occasionem dabant, præsumendi de se, quod confessionem fidei non fecerint, ex timore, velerubescientia. Quidquid de hoc sit (nam potuit uteque modus accipiendo libellos, pro varietate personarum fuisse adhibitus) hic causus est longè alias, quam præcisè casus fugæ, aut occultationis.

656. Ob. 5. contra 7. conclusionem. Occultare fidem rebus, aut factis, explicatis *n. 644.* est eam occultare mentiendo: hoc nunquam est licitum: ergo. prob. ma. fidelis utens vestibus, quæ solis infidelibus sunt usitatæ, facit, quantum est in se, ut reputetur infidelis, e.g. Turca: ergo committit reale mendacium; nam ex S. Thoma *2.2. q. 111. a. 1. in corp.* non tantum verbis, sed etiam rebus, mendacium committitur. Confir. Si tunc non comitteretur mendacium, licet etiam absque causa iis vestibus uti: hoc est falsum: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. dist. ant. fidelis utens iis vestibus facit, quantum est in se, ut reputetur infidelis, hoc est, facit id positivè, atque in casu, in quo non habet justam causam se occultandi. neg. ant. facit id permissivè tantum, & quando habet justam causam se occultandi. conc. ant. & neg. cons.

Ratio est; quia, quando justa causa solvit aliquem obligatione legis humanæ, non tenetur amplius intendere institutionem secundariam rerum: sed sufficit, si intendat primariam: cùmque videatur communius receptum, ut in similibus occasiōnibus uti liceat ejusmodi industria, vel quasi stratagemate, potest quis permettere aliorum deceptionem; hinc deceptionem illam non

non causat, nisi per accidens: nec facit, quantum est ex se, ut reputetur infidelis, sed tantum permittit eam opinionem. Ad confir. neg. ant. Ut jam diximus n. 79. non licet gratis absque causa id facere, ex quo moraliter sequitur aliorum deceptio: quod, tum in aliis, tum maximè in hac materia verum est; videtur enim etiam pertinere ad honorem fidei, ut non sine causa aliquis ita se gerat, ut infidelis possit reputari.

Dices. Plures sunt vestes, quæ assumuntur specialiter ab infidelibus, tanquam ipsis propria, ut constat experientia: atqui nulla causa potest esse licite istis utendi ad se occultandum: ergo. prob. mi. nulla potest esse causa sufficiens ad assumendum signum infidelitatis: ergo. Confir. Tale signum æquiparatur verbo, quo quis diceret, se esse e. g. Turcam: ergo. Resp. dist. mi. nulla causa potest esse iis utendi, si proprietas illa non sit separabilis in ulla circumstantiis. conc. mi. si sit separabilis. neg. mi. & cons. Diximus jam, vestes habere duplēm institutionem: primariam, seu primavam ex rei natura: & secundariam ex lege humana, atque hanc non esse inseparabilem in omnibus circumstantiis.

Si tamen vestis aliqua esset, ex primæva sua institutione, præcisè intenta ad cultum idolatricum, e. g. corona ex idolis, vel similis actio, e. g. gestatio idoli in manu, vel fronte, utique licita non foret, ut jam diximus n. 645. ubi etiam egimus de ueste, cui idolum appictum &c. ad prob. dist. ant. si illa res, quæ ex institutione secundaria est tale signum, adhibeat in circumstantiis, in quibus non separatur illa significatio. conc. ant. si ea res adhibeat in aliis circumstantiis. neg. ant. & cons. Sic aliud utique est, portare uestem religiosam: aliud dicere verbis, se esse religiosum. Nec dicas, usum vestis, propriæ infidelium, esse inseparabilem à significatione infidelitatis; nam, licet hoc dici possit de quibusdam, de quibus modò diximus, e. g. de corona ex idolis composita: at id dici non potest de omnibus uestibus, e. g. de communi tegmine Turcico capitisi: sicut nec de ueste religiosorum.

DISPUTATIO V.

De Proprietatibus Actus Fidei.

657. **H**ac disputatione agendum de certitudine actus fidei, itemque de ejusdem, ac habitu supernaturaliitate: qua occasione etiam tractabimus de supernaturaliitate aliorum actuum, & habituum, tum intellectus, tum voluntatis, ad actum fidei prærequisitorum, ut sic penitus noscatur natura, seu essentia, tum ipsius actus fidei, tum principiorum, ad eum eliciendū necessariorum. Quid certitudo, & quotuplex sit, jam diximus n. 509 unde tantum est opus, ibi dicta huic applicare. Supernaturalitatem, quantum ad has conclusiones rite

firmandas, & explicandas necesse est, sequenti questione attingemus. Addemus aliqua de subjecto habitu fidei: cumque de reliquis duobus habitibus Theologicis, seu spe, & charitate, proportionaliter sit discurrendum, etiam de his statim agemus, ne hic dicta inferius iterum repetere oporteat.

QUÆSTIO I.

De Certitudine Actus Fidei.

ARTICULUS I.

An. & quam certus sit Actus Fidei Theologicæ.

658. **D**ico. Actus fidei Theologicæ est essentialiter verus, nec potest esse falsus. ita omnes Catholici. Prob. Actus fidei Theologicæ debet intrinsecè niti motivo, seu objecto formalí Divino, id est, testimonio DEI, ut probatum n. 38. sed testimonium DEI est essentialiter verum, ut iterum probatum n. 52. & 53. ergo actus fidei Theologicæ debet intrinsecè niti objecto essentialiter vero: consequenter debet etiam ipse esse essentialiter verus, nec potest esse falsus. Confir. 1. Charitas Theologica necessariò debet pro objecto formalí habere bonitatem Divinam realiter talem, & non tantum apparterenter talis (sicut etiam spes Theologica verum DEUM possidendum) alias posset quis amando super omnia falsum DEUM justificari; cum actus verus charitatis Theologicæ justificet, quod est absurdissimum: ergo etiam fides Theologica debet habere pro objecto formalí testimonium DEI realiter tale, & non tantum apparterenter tale. Confir. 2. Actus spesi, & actus charitatis Theologicæ, tendunt in objectum Divinum, ut propositum per actum fidei: ergo, si illi non posunt, tendere in objectum tantum apparterenter Divinum, neque fides poterit proponere objectum tantum apparterenter Divinum; consequenter neque poterit tali niti.

659. Prob. conclusio 2. Habitū fidei est velut instrumentum Spiritus S., per quod hic juvat intellectum ad assensum: ergo debet esse proportionatus veritati Spiritus S. consequenter non potest influere in actum falsum. Confir. Actus fidei, est supernaturalis, ut probabimus infra n. 680. atqui omnis actus supernaturalis principaliter attribuitur DEO, ut docet Apostolus 1. Corinth. 15. v. 10. dicens: *Non ego autem, sed gratia DEI mecum: quod idem docet Tridentinum sess. 6. c. 16.* ubi ait de DEO: *Cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona: ex quibus habetur, merita nostra (inter quæ etiam est actus fidei) esse supernaturalia dona DEI:* ergo etiam attribuitur principaliter DEO actus fidei: sed actus falsus DEO tribui non potest: ergo.

660. Dico 2. Actus fidei est omnino certus
A a 2